

Behm Elina
Repo Päivi

Vanhempien näkemyksiä Vauvojen värikylpy™ - pajojen merkityksestä

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
28.1.2011

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Elina Behm, Päivi Repo Vanhempien näkemyksiä Vauvojen Värikylpy™ -pajojen merkityksestä 44 sivua + 2 liitettä 28.1.2011
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi (AMK)
Ohjaaja	Lehtori Anna-Riitta Mäkitalo
<p>Opinnäytetyössä kartoitimme vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia Espoon kuvataidekoulussa järjestettävistä Vauvojen Värikylpy™-pajoista. Tavoitteenamme oli tuottaa tietoa ohjaajalle pajojen kehittämistä varten. Tavoitteenamme oli myös selvittää millaisia merkityksiä vanhemmat näkivät pajoilla olevan itselleen ja lapselle. Vauvojen Värikylpy™ on värien kokemuksellisuutta ja moniaistisuutta korostava 0-5-vuotiaille suunnattu kuvataiteen muoto. Halusimme työllämme lisätä omaa sekä muiden ihmisten tietoisuutta metodista.</p> <p>Käytimme opinnäytetyössä kvalitatiivista lähestymistapaa. Keräsimme aineistoa 20 vanhemmalta kyselylomakkein sekä haastattelimme heistä viittä teemahaastattelua käyttäen. Aineiston analysoimme teemoittelulla.</p> <p>Tulosten perusteella pajat näyttäytyivät pääosin positiivisena kokemuksena. Vanhempien mielestä Värikylvyssä tärkeää oli yhdessäolo lapsen kanssa, lapsen saamat elämykset, positiivisen asenteen kehittyminen kuvataidetta kohtaan toteuttamalla itseään luovasti. Myös vanhempien omat asenteet muuttuivat myönteisemmäksi. Vanhemmat yllättyivät, kuinka yksinkertaisilla välineillä ja materiaaleilla kotona voi antaa pienelle lapselle upeita elämyksiä. Pajoissa lapset saivat monipuolisia aisti- ja tunnekokemuksia. Vanhemmat toivoivat enemmän tarjontaa pajoille joko viiden kerran kokonaisuuden tai yksittäisen pajakertojen muodossa.</p> <p>Vanhemman mahdollisuus havainnoida ja verrata omaa lasta muihin voi lisätä kiintymystä heidän välillään. Parhaimmillaan tämä tukee varhaista vuorovaikutusta, mutta vaatii ehdottomasti vanhemman sitoutumisen yhteiseen toimintaan. Vauvojen Värikylvyssä™ lapsi voi saada tukevan pohjan kuvataiteelliselle toiminnalle, mikäli kokemukset ovat positiivisia.</p>	
Avainsanat	Vauvojen Värikylpy™, varhainen vuorovaikutus, lasten kuvataidekasvatus

Authors Title Number of Pages Date	Elina Behm, Päivi Repo Parents' Views about significance of Color Workshops for Babies 44 pages + 2 appendices 28 January 2011
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor	Anna-Riitta Mäkitalo, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to describe parents' opinions and thoughts about Color Workshops for babies at Espoo School of Art. The Color Immersion is a form of visual arts which is based on experiencing colors and using all one's senses. The method is aimed for children at the age of 0-5. The objective of the study was to provide information for the workshop instructor to develop the workshops. Another objective was to find out which significances parents thought Colour Immersion had for themselves and their children. We also wanted to increase our and others' awareness about the method.</p> <p>Our final project was a qualitative study. We collected our material by questionnaire forms from 20 parents and theme interviews from five of them. We analyzed our material by thematizing.</p> <p>According to our results the workshops appeared to be mainly a positive experience. Parents considered being with the child the most important thing. In addition, children's experiences and getting a positive attitude towards visual arts seemed to be essential. Also parents' attitudes towards visual arts became more positive. Parents were surprised that with quite simple tools and materials they could give a child wonderful experiences at home. Children got diverse sensory perceptions and emotional experiences. Parents wished that the supply of Color workshops for babies would be larger.</p> <p>A chance to observe and compare one's child to the others may increase affection between a parent and a child. At its best, this supports early childhood interaction assuming that a parent is committed to act together. The Color Immersion may provide children a solid basis for visual arts activities, at least, if their experiences are mostly positive.</p>	
Keywords	Color Immersion, early childhood interaction, children's visual arts

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaislapsuus	3
2.1	0–2-vuotias lapsi	3
2.2	Varhainen vuorovaikutus	4
3	Kuvataidekasvatus	7
3.1	Lasten kuvataidekasvatus	7
3.2	Espoon kuvataidekoulu	10
4	Vauvojen värikylpy -metodi	10
4.1	Yleistä, taustaa ja historiaa	10
4.2	Toimintaperiaatteet	11
4.3	Pajan rakenne	13
4.4	Vauvojen värikylpy -pajojen tavoitteet	13
5	Tutkimusasetelma ja opinnäytetyön toteutus	15
5.1	Tutkimuskysymykset ja -tehtävä	15
5.2	Opinnäytetyön kulku ja toteutus	16
5.3	Tutkimusmenetelmät ja aineiston hankinta	17
5.4	Aineiston analyysi	19
5.5	Eettisyys ja luotettavuus	20
6	Tulokset	23
6.1	Kyselylomakkeet	23
6.2	Teemahaastattelut	24
6.2.1	Vuorovaikutus	25
6.2.2	Kuvataidekasvatus	27
6.2.3	Lapsen kehittyminen	28
6.2.4	Vanhempana kehittyminen	29
6.2.5	Värikylpy-pajojen käytännön järjestelyt	30
7	Johtopäätökset	33

8	Pohdinta	35
	Lähteet	39
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake	
	Liite 2. Teemahaastattelurunko	

*"Ku mentiin värilaskuvarjon alle ja sit sen jälkeen se niinku humahteleo kohti se silkki vihree-punanen-keltanen tulee sieltä ni sitte siinä ku oltii sylissä ja loruteltiin ja keinutettiin ni se oli, ois vähän niinku yhteinen meditaatio oikein semmonen, et yhtäkkiä oli aikaa. Ei tarvi juosta ostamassa jotain tai siivoomassa jotain et voidaan vaan olla."
(Jarno)*

1 Johdanto

Taiteen arvostus yhteiskunnassamme on yleisesti ottaen heikko. Jo kouluikäisten kohdalla yhteiskuntamme suosii matemaattisesti ja kielellisesti ansioituneita yksilöitä, jolloin erilainen lahjakkuus jää huomiotta. Tämä näkyy muun muassa heikkona ja toistuvasti vähennettynä taito- ja taideaineiden osuutena perusopetuksessa. Myöhemmin taiteellisesti inspiroituneet yksilöt saavat helposti oudoksuntaa ja ennakkoluuloja osakseen. Niin ikään päivähoitossa hyvin suunniteltujen taidehetkien osuus jää usein vähäiseksi kiireen keskellä. Lapsen kehityksen tukemisessa taide on edelleen aliarvostettu tekijä. Taiteelliset kokemukset kuitenkin lukeutuvat ihmisen perustarpeisiin ja ne tulisi huomioida paremmin varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja toteutettaessa. Taiteen voima ihmisen hyvinvointia lisäävänä keinona on tunnustettu kansainvälisesti. Taiteelliset kokemukset voidaan yhdistää hyvään terveyteen ja toimintakykyyn niiden herättämien tunnekokemusten ansiosta. Taiteen tekeminen edistää luovuutta, vahvistaa identiteettiä ja itsearvostusta sekä edistää yhteyttä toisiin ihmisiin. (Hellström 2006: 49–50; Liikanen 2009: 91–94.) Tämän vuoksi mahdollisuutta kuvataidekasvatukseen on tärkeää tukea jo lapsuudesta saakka.

Vauvojen värikylpy™ -metodi kehitettiin edistämään kotihoidossa olevien pikkulasten mahdollisuutta kulttuuripalveluihin. Metodien kehittäjä Päivi Setälä huomasi, ettei alle 3-vuotiaille lapsille järjestetty suunnitelmallista kuvataidekasvatusta. Hän kehitti Vauvojen värikylpy™ -metodin aluksi alle 1-vuotiaille, mutta myöhemmin sen käyttöä laajennettiin myös vanhemmille lapsille. Vauvojen värikylpy™ on moniaistisuutta ja värien kokemuksellisuutta tukeva kuvataidetoiminnan muoto 0–5-vuotiaille vauvoille ja taaperoille. Pajojen toiminta perustuu lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen kuvataiteen keinoin. (Setälä 2004; Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Värikylyssä™ hyödynnetään väreillä ilottelun ja ihmettelyn keinoin lapselle luontaisia tapoja toimia. Näitä lapselle ominaisia tapoja ovat leikkiminen, liikkuminen ja tutkiminen sekä taiteellinen kokeminen, joista Värikylyssä™ ennen kaikkea viimeksi mainittu korostuu. Taidetta kokevan ja tekevän lapsen esteettinen maailma koostuu oppimisen ilosta, muodoista, äänistä, väreistä, tuoksuista, tuntemuksista ja eri aistialueiden yhdis-

telmistä. Toimiessaan itselleen ominaisella tavalla hän kertoo ajatuksistaan ja tuntemuksistaan. (Stakes 2005: 20, 23.)

Opinnäytetyömme tutkimustehtävä on kaksiosainen. Ensiksi tavoitteenamme on selvittää, millaiseksi vanhemmat kokevat Vauvojen värikylypy™ -pajojen merkityksen itselleen sekä lapselle. Toiseksi kartoitamme vanhempien näkemyksiä Vauvojen värikylypy™ -pajoista avuksi toiminnan kehittämistyöhön. Yksi metodin toimintaperiaatteista on toimijalähtöisyys, joka tarkoittaa jokaisen osallistujan mielipiteen huomioimista ja yksilöllisyyden arvostamista (Porin lastenkulttuurikeskus 2009). Siksi on tärkeää, että vanhempien ajatukset saadaan kuuluville ja pohjaksi kehittämistyölle. Keräämme aineistomme Espoon kuvataidekoululla järjestettäviin pajiin osallistuneilta vanhemmilta. Yhteistyöhenkilönä opinnäytetyöprosessissa toimii pajoja ohjaava kasvatustieteiden maisteri Vuokko Hurme. Lopullisen päätöksen tutkittavan aiheen valinnasta teimme Värikylypy™-ohjaajan kanssa. Hänen mukaansa asiakkaiden näkemykset ovat arvokkaita hänen työnsä kannalta.

Kiinnostuksemme Vauvojen värikylypy™ -metodia kohtaan virisi kuultuamme siitä opiskelun yhteydessä koulun kuvataideluennolla, jolloin saimme myös kokeilla soseilla maalaamista. Metodi oli meille uusi ja siksi mielenkiintoinen. Saamamme hauska kokemus soseilla maalaamisesta lisäsi kiinnostustamme siihen, millaisia muita toimintamuotoja pajoissa käytetään ja mitä kaikkea pajat voivat tarjota vanhemmalle ja lapselle sekä heidän väliselle suhteelle. Halusimme lisätä omaa ja muiden tietämystä metodista.

Yksi syy aiheen valinnalle oli sen ajankohtaisuus. Metodi on kehitetty vuonna 2003, ja viime vuosina sen käyttö on yleistynyt ympäri Suomea (Porin lastenkulttuurikeskus 2009). Ajankohtaisuus näkyy median kiinnostuksena pajiin. Menetelmästä on kirjoitettu useita artikkeleita eri aikakaus- ja sanomalehtiin ja metodia on markkinoitu lapsiperheille erilaisten esitteiden avulla, mutta aihetta koskevia tieteellisiä julkaisuja ei juuri ole. Anu-Maarit Moilanen (2010) käsittelee aihetta tuoreessa taiteen maisterin tutkinon opinnäytetyössään "Kiisselistä kuvaksi. Vauvojen värikylypy -työskentelyn mahdollisuuksia". Muut julkaisut ovat vielä vähäisiä.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen. Värikylypy™-pajat, joista keräsimme aineiston, järjestettiin erikseen alle 1-vuotiaille vauvoille ja 1–2-vuotiaille taaperoille.

Muodostimme käsityksemme vanhempien merkityksellisiksi kokemista asioista sekä heidän näkemyksistään Värikylpy™-pajoista kyselylomakkein ja teemahaastatteluin kerätyn aineiston perusteella. Hankimme aineiston kesäkuussa 2010 (kyselylomakkeet) ja elokuussa 2010 (teemahaastattelut).

Vauvojen värikylpy -termin viralliseen kirjoitusmuotoon kuuluu ™-merkki, mutta emme käytä sitä myöhemmin luettavuuden parantamiseksi. Vauvoista ja taaperoista käytämme yhteisnimitystä 'lapsi'. Opinnäytetyössä esitettyjä kuvia emme mainitse erikseen tekstissä. Niiden on tarkoitus havainnollistaa Värikylpy-metodia.

2 Varhaislapsuus

2.1 0–2-vuotias lapsi

Lapsen kasvu on nopeinta ensimmäisten kolmen elinvuoden aikana. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä nopeammin muutokset tapahtuvat. Alle kolmivuotiaan kehityksessä kaikki osa-alueet muodostavat kokonaisuuden: opetellessaan kävelemään, puhumaan ja käsittelemään esineitä tarkoituksenmukaisella tavalla lapsen ajattelu, havainnoimiskyky ja käyttäytymisen säätely kehittyvät samanaikaisesti. Tällöin lapsen psyykinen kehitys yhdistyy nopeaan fyysiseen kasvuun ja hermojärjestelmän toimintojen ja rakenteiden muutoksiin. (Siren-Tiusanen 2001: 15–16.)

Ensimmäisen vuotensa aikana lapselle muodostuu perusuottamus ja kiintymys läheisiä ihmisiä kohtaan. Tällöin kehityksessä hallitsevana tekijänä on tunnevuorovaikutus vanhempien kanssa. (Siren-Tiusanen 2001: 16.) Myös lapsen fyysisessä kehityksessä tapahtuu paljon. Lapsi alkaa hahmottaa ruumiinsa ääriviivat ja oma ruumiinkuva muodostuu vähitellen. Ensimmäisen elinvuoden aikana lapsi oppii ryömimään, konttaamaan ja harjoittelee pystyyn nousemista ja kävelemistä. (Dunderfelt 2006: 72.) Päästessään liikkumaan lapsi on kuin pieni tutkimusmatkailija, joka on kiinnostunut kaikesta. (Sinkkonen 2001b: 17.)

Toisena elinvuotenaan lapsen kehityksessä oleellista ovat puheen oppiminen ja esine-toiminnot. Puheesta tulee lapsen tärkein vuorovaikutuksen väline. (Siren-Tiusanen 2001: 16.) Lapsesta tulee itsenäisempi ja onnistumisen kokemukset tukevat itsenäisyy-

den kehittymistä. Vanhempien rooli on tässä tärkeä. Vanhempien tulee edistää lapsen tunnetta siitä, että hän voi hallita itseään ja käyttää omia voimavarojaan tavoitteidensa saavuttamiseksi. Koska lapsi liikkuu jo kävellen, hän alkaa hahmottaa ympärillä olevaa maailmaa paremmin ja ottaa näin myös eroa vanhempiin. (Aaltonen – Ojanen – Sivén – Vihunen – Vilén 2003: 146, 155.)

Rakkaiden ihmisten äänet ja sylin lämpö ovat pienen vauvan elämässä kaikkein tärkein asia. Kuitenkin vauvaiässä oleva lapsi tarvitsee myös virikkeitä, joilla hän voi paremmin hahmottaa tutut ja tuntemattomat ympäristöt. (Mäkijärvi 2008: 14.) Lapsella on syntyessään valmiudet ottaa ympäristöstään vastaan vaikutteita. Tähän hän käyttää kaikkia aistejaan ja tekee havaintoja kaikesta uudesta ja kiinnostavasta: väreistä, valoista, hajuista, äänistä, muodoista, liikkeistä. Syntynyt aistikokemus on kokonaisvaltainen, vaikkakin se on saatu käyttämällä eri aistimia. Vanhemmat ovat ensimmäisiä lasten elämysten herättäjiä. Heillä on vastuu virikkeiden tarjoamisesta pienelle lapselle, jolloin heidän tulisikin hyödyntää lapsen kokonaisvaltaista tapaa aistia. (Tarkkonen – Sassi 2006: 1; Pentikäinen 2006: 30.)

Lapsen kokonaiskehityksen osalta ensimmäisten elinvuosien merkitys on tärkeä. Lapsen elämän alkutaipaleella saamat kokemukset muuttuvat ajan myötä tunneperäisiksi uskomuksiksi ja automaattisiksi toiminnoiksi, jotka myöhemmin ohjaavat tiedostamattomasti ihmisen toimintaa. Tärkeää on, että lapsen elämä muodostuu ensimmäisten vuosien aikana kiinteäksi, tasapainoiseksi ja ehyeksi kokonaisuudeksi, jossa lapsi tuntee kuuluvansa jonnekin ja olevansa tärkeä jollekin. Tällöin elämä näyttäytyy hänelle merkityksellisenä ja toiveikkaana. (Siren-Tiusanen 2001: 17, 22.)

2.2 Varhainen vuorovaikutus

Lapsi on syntyessään turvaton ja suojaton. Kehittyäkseen ja pysyäkseen hengissä hän tarvitsee vanhempien tai heitä korvaavien ihmisten huolenpitoa. Kasvu tapahtuu aina vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. (Pulkkinen 2002: 120.) Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus toteutuu arkisissa tilanteissa, kuten syödessä, keskustellessa ja havainnoidessa ympäristöä. Lapsen käyttäytyminen eri vuorovaikutustilanteissa saa aikuisessa aikaan tunteita ja mielikuvia lapsen persoonallisuudesta. Lapsi taas muodostaa omat mielikuvansa ja tunteensa vanhemmista ja lähiympäristöstä saatujen kokemusten

perusteella. Vanhemman suhtautuminen lapseen heijastuu vuorovaikutukseen tunneta-solla. (Alijoki 1998: 10.) Varhaisen vuorovaikutuksen tavoitteena on edistää lapsen kehittymistä sekä yksilöllisesti että yleisinhimillisesti (Tamminen 2004: 57).

Varhainen vuorovaikutus pohjautuu vastavuoroiseen säätelyyn ja jakamiseen. Aluksi tämä tapahtuu lapsella läheisessä vuorovaikutuksessa vanhempaan. Vanhempi on ehdoton edellytys vauvan voimakkaiden tunnetilojen hallinnassa. Vauva oppii rauhoittamaan itseään ajan myötä, mutta tärkeintä on paitsi stressaavista oloista selviytyminen niin myös mielihyvän kokemusten tuottaminen ja jakaminen. Vanhemman kasvot ja ilmeet ovat pienelle lapselle tärkeintä, sillä ne aiheuttavat lapsessa voimakkaan tunne-reaktion. Näin lapselle välittyy paljon sosiaalista ja kognitiivista tietoa. Mikään lelu ei siis korvaa vanhemman hymyileviä kasvoja. (Sinkkonen 2001a: 68–69; Purhonen 2003: 67.) Kyse on vastavuoroisesta kiintymyksestä ja kiinnittymisestä: sen lisäksi että vanhempi saa mielihyvää vauvasta, myös vauva tuntee rakkautta kasvattajaa kohtaan (Kuosmanen 2009: 11).

Jokaisen vauvan ja hänen vanhempansa välillä toteutuu yksilöllinen, omanlainen vuorovaikutustyylinä. Vanhemmuus toteutuu parhaimmillaan monitasoisena vuorovaikutusprosessina, joka alkaa kehittyä jo ennen omaa biologista vanhemmuutta. Varhaisen vuorovaikutuksen systeemissä heijastuvat vanhemman omat varhaiset vuorovaikutuskokemukset, jotka tulevat esiin äänen sävyissä, katseissa, kosketuksissa, liikkeissä ja tilakokemuksissa. (Siltala 2003: 16–18.) Parhaimmillaan äidin ja vauvan yhdessäolo on ”psykologista tanssia”, jolloin äiti ottaa vauvan tarpeet perusteellisesti huomioon. Tällöin vauvan positiivinen tunnetila voi muuttua riemukkaaksi, joka välittyy myös ulkopuolisille katsojille. Sinkkonen (2001a: 69–70) kuvaa kirjassaan esimerkkiä, jossa äiti oli repinyt vauvan edessä paperipaloja silpuksi ja vauva heitti päätänsä taaksepäin nauraen katketakseen ja näin tartutti ilonsa katsojaan. Tällaisia yhteisymmärryksen hetkiä ei voi olla aina, mutta niitä olisi hyvä olla jonkin verran. Ne jättävät kaipauksen tällaisen yhteyden löytymiseen ihmissuhteista ja taiteesta myös myöhemmin.

Vauvan ja vanhemman välille kehittyy lapsen kehityksen kannalta elintärkeä kiintymys-suhde, jonka pohja muotoutuu ensimmäisen elinvuoden aikana. Vanhemman ja vauvan välinen yhteistoiminta määrää paitsi lapsen henkistä kehitystä myös vanhemmuutta. Kanssakäymisen sujuessa vanhempien itseluottamus vahvistuu, minkä seurauksena

syntyy usein hyvien asioiden kehä, joka tuottaa hyvää. (Katajamäki – Gyldén (toim.) 2009: 232.)

Varhaisen vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa lapsen kehitykseen monin tavoin. Sen nähdään vaikuttavan tunteiden ja ajattelun kehittymiseen ja kypsymiseen yhdessä neurobiologian ja perimän kanssa. Varhainen vuorovaikutus siis jättää jälkiä lapsen ruumiiseen. (Siltala 2003: 17.) Vauva aistii jo varhain eri aikuiset elämässään ja huomaa erot heidän välillä: vauvan keho toimii viestien välittäjänä aikuisen ja hänen välillään. Silitykset ovat hänelle "sormenjälkiä muista ihmisistä". (Katajamäki – Gyldén (toim.) 2009: 234.)

Lapsen henkiselle kehitykselle on keskeistä tunnetasolla tapahtuva toisen ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen (Tamminen 2004: 32). Sinkkonen (2001b: 14) kutsuu tätä virittäytymiseksi. Virittäytyminen voi olla esimerkiksi vanhemman tuskainen irvistys, kun lapsi satuttaa itseään. Tässä irvistyksessä ei oikeastaan ole järkeä, koska vanhempaan ei ole sattunut. Kyseessä on ennemminkin vaistonvarainen tapa välittää lapselle ei-kielellisesti tieto siitä, että vanhempi tietää täsmälleen miltä lapsesta tuntuu. Tamminen (2004: 33) mukaan näin lapsi kokee aikuisen kokevan samaa, kuin mitä hän itse kokee. Tällaisen herkän vuorovaikutusprosessin kautta lapsi ja vanhempi yhteensoinnuttavat tunnetilaansa ja jakavat yhteisen tunteen. Tunteiden yhteensoinnuttaminen on mahdollisuus jakaa tunteita ja tulla ymmärretyksi, joka taas synnyttää kokemuksen inhimillisestä yhteenkuuluvuudesta. Tunteiden jakaminen on mahdollisuus molemminpuolisen kiintymyksen syntymiseen. Eri ihmiset jakavat tunteet omalla tavallaan yksilöllisesti ja lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi kokee tunteiden erilaisuudet. Erojen ja samankaltaisuuksien kautta lapsi oppii oivaltamaan myös omien tunteidensa ainutkertaisuuden. Vaikka tunteita voi jakaa, kaikki eivät koe kaikkea, mitä itse kokee.

Laulaminen ja loruttelemine osana varhaista vuorovaikutusta on tärkeää. Ne tukevat lapsen kielellisen kehityksen alkamista ja ovat sen kehittymisessä keskeisiä välineitä. Laulaminen sisältää persoonallisen kokemisen molemmat alueet: verbaalisen ilmaisun ja musiikilliset non-verbaalit ilmaisuelementit. Lapselle kaikenlainen liike musiikin mukaan on synnynnäistä ja tapahtuu itsestään selvästi: musiikin soidessa lapsi alkaa aina liikkua tai taputtaa. Lapsi rakastaa samojen laulujen, leikkien ja lorujen toistamista ja

oppii kuuntelemaan ja tunnistamaan erilaisia ääniä ja musiikkia. Aikuisen on tärkeää laulaa lapselle ja lapsen kanssa. Paitsi unilaulut myös eri hoitotilanteisiin liittyvät lyhyet ja helpot lorut ovat merkityksellisiä. Lapsen laulu kehittyy vain, jos aikuinen asennoituu omaan laulamiseensa positiivisesti. Lapsi joko tuottaa aikuisen lauluilmaisua jäljittelemällä tai prosessoii sitä. Lapsi oppii tuottamaan spontaaneja lauluja ja loruja, jos lapsen kanssa lauletaan. Leikkiessään vapaasti lapsi voi laulella päivän tapahtumia, ajatuksiin tai mitä tahansa juttuja luontevasti. Vanhemman tulisi tukea improvisoivaa laulua ja rohkaistua itsekin laulamaan sanomaansa. (Ruokonen 2001: 78–79.)

3 Kuvataidekasvatus

3.1 Lasten kuvataidekasvatus

Kuvataidetoiminnan tarjoamisesta lapsille on määrätty eri laeissa, asetuksissa ja sopimuksissa. YK:n lasten oikeuksien sopimuksen allekirjoittaneet valtiot ovat sitoutuneet edistämään lasten oikeutta osallistua kulttuuri- ja taide-elämään (Unicef 1989). Lasten kuvataiteen merkitykseen otetaan kantaa myös valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Vasu). Ne määrittelevät varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista, joka rakentuu eri orientaatioiden ympärille. Yksi niistä on esteettinen orientaatio, johon myös kuvataidekasvatus kuuluu. Orientaatioon sisältyvien toimintojen tavoitteena on, että lapsi saa omakohtaisia kokemuksia ja tuntemuksia kauneudesta, harmoniasta, melodiasta, rytmistä, tyylistä, jännityksestä ja ilosta sekä niiden vastakohtista. (Stakes 2005: 7, 26, 28.) Vanhempien on hyvä tuntee kuvataiteellinen kasvatusvastuu jo ennen lapsen siirtymistä päiväkotiin. Usein varhaiskasvatuksen ajatteluaan alkavan vasta lapsen mennessä päiväkotiin, mutta varhaiskasvatusta tapahtuu lapsen syntymästä alkaen. Varhaiskasvatuksella käsitetään kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka tapahtuu pienten lasten eri elämänpiireissä, siis myös kotona (Stakes 2005: 11).

Esteettinen kokemus rakentuu välittömälle aistimiselle. Kuvataidekasvatus herkistääkin lapsen aisti- ja havaintotoimintoja: aistiensa avulla lapsi tutkii muun muassa monenlaisia esineitä, valoja ja liikettä. Esteettiselle asenteelle on kuvaavaa katsoa ja havainnoida asioita "kuin ensimmäistä kertaa" ja sille on ominaista voimakkaan läsnäolon ja ihmettelyn tunne. Kuvallisessa työskentelyssä kosketus esteettisyyteen syntyy lapsen

saadessa konkreettista tuntumaa erilaisiin materiaaleihin ja hänellä on mahdollisuus käyttää niitä kokemustensa ja ajatustensa ilmaisemiseen. (Rusanen 2009: 48–49.)

Lapsen suhde kuvalliseen ilmaisuun alkaa kokeilujen ja tutkimisen myötä: hän huomaa piirtimestä jäävän jäljen, jonka jälkeen hän ymmärtää kynästä lähtevän viivan seuraavan hänen oman kätensä toimintaa (Rusanen – Torkki 2001a: 47). Kun lapsi huomaa, että on luonut jotain, mitä ei aiemmin ollut olemassa, mahdollisuudet uuden oppimiselle itsestään ja maailmasta avautuvat hänelle täysin uudella tavalla (Karppinen 2001: 107). Usein lasten ensimmäiset riimustelut ovat aikuisille mitättömiä töherryksiä, mutta ne ovat kuitenkin välttämättömiä lapsen kuvallisen ilmaisun kehittymiselle. Riimustellessaan lapsi opettelee ikään kuin leikin kautta kuvallisen ilmaisun lähtökohtia sekä materiaalien ja välineiden käyttöä ja eroavaisuuksia. Toimintaan motivoitumisen kannalta keskeistä on toiminnan lapselle luoma ilo omasta tekemisestään. (Hakkola – Laitinen – Ovaska-Airasmaa 1991: 23–24.)

Taiteen tekemistä voi lähestyä pienen lapsen kanssa monista eri lähtökohdista. Kasvatuksen perusta on kuitenkin lapsen omien kokemusten kartuttaminen. Lapsi kerää itselleen kokemuksia erilaisista väreistä ja valoista. Taiteen tekemisen opetusta voi olla esimerkiksi ikkunasta loistavan auringon valon tutkiminen ja pinnoille heijastuminen tai valon ja varjon eroja. Ei tutkita esimerkiksi valoisuusasteen käsitettä vaan todellisia valoisuusasteita, jotka lapsi pystyy konkreettisesti ympäristössään havaitsemaan. Olisi tärkeää löytää keinoja, joilla väriin ja sen käyttäytymiseen liittyviä ilmiöitä voidaan opettaa lapselle ymmärrettävästi ja havainnollisesti. (Eskelä Tuomisto 1988: 41–42.)

Lapsen luovuuden tukeminen on kuvataidekasvatuksessa tärkeää. Alle kolmevuotiaiden taidekasvatuksessa tarjonta jää usein liian yksipuoliseksi, vaikka lapsen tulisi saada monipuolisia virikkeitä. Merkittävää on lapselle suotu luova rauha, hiljaiset tekemisen hetket ja lapsentahtisuus. (Kalliala 2001: 7.) Kuvataidekasvatuksessa luovuuden kehittäminen merkitsee asenteiden ja prosessien tukemista sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomio vain tuloksiin. Kun kuvallisessa toiminnassa korostetaan prosessia, se muistuttaa enemmän leikkiä ja nykytaidetta. Kuvallisissa leikeissä käytetään hyväksi satunnaisia löytömateriaaleja, mutta työskentely onnistuu myös väreillä, muodoilla ja käsitteillä leikkimällä. Lapsen luova asenne löytyy, kun lapsi saa ylittää rajojaan, kokeilla ongelmanratkaisukeinoja ja löytää omat toimintatapansa. Myös lapsen innostuminen kuva-

taiteesta tarvitsee tukea. Lapsen luovuuden taustalla ovat elämyksiä synnyttävät moniaistiset mielikuvat, jotka ovat välttämättömiä kuvallisessa työskentelyssä. Lapsen mielikuvitus ei luo mitään tyhjistä, vaan mielikuvat syntyvät todellisuudesta tehtyjen havaintojen perusteella. Lapsi tekee mielikuvien moninaisuutta näkyväksi kuvallisissa töissään kuvitellessaan ja työstäessään havainnoimiaan asioita. (Rusanen 2009: 49.)

Varhaisiän kuvataide kasvattaa lasta sekä taiteeseen että taiteen avulla. Tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen kasvu, jonka painopiste on myös luovuuden kehittämisessä ja esteettisessä asennoitumisessa. (Rusanen 2009: 48.) Taiteen tekeminen mahdollistaa yksilön nousemisen arkielämän rajoitusten yläpuolelle (Karppinen – Puurula – Ruokonen 2001: 6).

Varhaislapsuudessa saatujen taiteellisten peruskokemusten on todettu rakentavan pohjan lapsen myöhemmille valinnoille ja mieltymyksille taiteen alueella. Kuvallinen toiminta on yksi näistä tärkeistä taiteellisista peruskokemuksista. Taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen kautta lapsi saa nautintoja ja kehittyy yksilönä sekä ryhmän jäsenenä. (Stakes 2005: 23–24.) Jo kouluun menevillä lapsilla esiintyy suuria eroja kuvataiteellisissa taidoissa. Lasten kuvalliseen kehitykseen vaikuttaa heidän saamansa aiemmat kokemukset eri konteksteissa, kuten kotona, päiväkodissa ja erilaisissa kerhotoiminnoissa. (Rusanen – Torkki 2001b: 98.)

Pienen lapsen kohdalla kasvattajalla on vastuu lapsen taiteellisten kokemusten mahdollistajana sekä ohjaajana teknisessä osaamisessa. Lasten kuvataidekasvatusta järjestettäessä kasvattajan tulee antaa tilaa ja aikaa lapsen luovuudelle. Hänen on tärkeää ottaa huomioon lapsen yksilölliset havainnot ja valinnat. (Stakes 2005: 23–24.) Aikuisen roolin ei tulisi olla lapsen kuvallisen ilmaisun nopeuttaminen, vaan hänen ensisijainen tehtävänsä on huolehtia, että lapsella on kussakin kehitysvaiheessa monipuolisia mahdollisuuksia. Aikuisen tehtävä on tutustuttaa lapsi eri materiaaleihin ja välineisiin ja antaa hänen itse tutkia niiden mahdollisuuksia ja rajallisuuksia. (Hakkola ym. 1991: 24, 34.) Aitoon kuvalliseen toimintaan kuuluu, että aikuinen tarjoaa lapselle mahdollisuuksia harjoitella eläytymistä, kokemista ja tuottamista itse. Lapsen luovaa toimintaa häiritsevät aikuisen tulospainotteisuus, aikuisjohtoisuus sekä erilaiset strukturoidut toiminnot, kuten värityskirjojen värittäminen ja valmiiden töiden kopioiminen. Jos lapsen ku-

vataidekasvatuksessa vahvistetaan mallintamista aikuisen tekemistä töistä, lapsen oma ongelmanratkaisukyky ja luovuus kärsivät. (Rusanen – Torkki 2001b: 98.)

3.2 Espoon kuvataidekoulu

Yhteistyökumppaninamme toimiva Espoon kuvataidekoulu tarjoaa kuvataiteen perusopetusta. Se on Espoon kannatusyhdistyksen ylläpitämä koulu, joka tarjoaa opetusta seitsemässä opetuspisteessä eri puolilla Espoota. Värikylpy-pajat, joihin osallistuimme, pidettiin Weegee-talolla Espoon Tapiolassa. Koulu perustettiin vuonna 1979. Tällä hetkellä Espoon kuvataidekoulu on Suomen suurin lasten ja nuorten kuvataidekoulu. (Espoon kuvataidekoulu 2010.)

Espoon kuvataidekoulu tarjoaa lakisääteistä laajan oppimäärän mukaista kuvataiteen perusopetusta yhteensä 1200 oppilaalle, jotka ovat iältään 5–20-vuotiaita. Opetukseen kuuluvat valmentavat opinnot 5–6-vuotiaille, perusopinnot 7–12-vuotiaille ja syventävät opinnot 13–20-vuotiaille. Opetustarjontaan kuuluu lisäksi eri kohderyhmille tarkoitettuja lyhytkursseja, joihin myös Vauvojen värikylpy, johon osallistuimme, kuuluu. (Espoon kuvataidekoulu 2010.)

Espoon kuvataidekoulun opetussuunnitelman (2006) mukaan opetus on tavoitteellista ja monialaista, tasolta toiselle etenevää. Opetuksen tehtävänä on harjaannuttaa oppilaat kuvataiteen ymmärtämiseen ja sen tekemiseen sekä opetella nauttimaan taiteesta. On tärkeää, että kuvataidekoulun opiskelija oppii tapoja tarkastella ja kokea maailmaa, ja tähän Espoon kuvataidekoulu tarjoaa puitteet. Kuvataide luo hyvät lähtökohdat elämää rikastuttavalle harrastukselle. Kuvataidekoulun arvot ovat kasvu taiteen avulla, oppilaskeskeisyys ja tyytyväinen työyhteisö. Espoon kuvataidekoulu tekee toimintaa kehittävää yhteistyötä Espoon kaupungin kanssa.

4 Vauvojen värikylpy -metodi

4.1 Yleistä, taustaa ja historiaa

Vauvojen värikylpy -metodi on kuvataidetoiminnan muoto, joka korostaa värin moniaistista kokemista. Vauvojen värikylpy -metodia toteutetaan työpajatyyppisenä

toimintana, joka on suunnattu vauvoille sekä heidän vanhemmilleen. Värikylpy-toimintamallin lähtökohdat ovat perheiden kuvataideharrastusten tukeminen, vauvaperheiden vanhempien yhteistyöverkoston laajentaminen ja uusien toimintamuotojen kehittäminen. Työpajat alkavat värien tarkastelusta ja erilaisten materiaalien tunnustelusta, josta ne etenevät itse toteutettuun jälkeen. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Värikylpy-metodin on kehittänyt Porin lastenkulttuurikeskuksen toiminnanjohtaja Päivi Setälä. Vauvojen värikylpy -pajat saivat alkunsa huomiosta, ettei säännöllistä kuvataidetoimintaa suunnattu alle kolmevuotiaille. Ensimmäiset Värikylpy-pajat, jotka oli suunnattu alle 1-vuotiaille, järjestettiin vuonna 2003 syksyllä Porin taidemuseossa. Myöhemmin metodologia alettiin soveltaa myös yli 1-vuotiaille lapsille erilaisin sovelluksin. Nykyään Vauvojen värikylpyä järjestetään työpajatyypillisesti ympäri Suomea ja ulkomailla. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Värikylpyjen ohjaajina toimii esimerkiksi visuaalisen ja pedagogisen alan ammattilaisia sekä eri alojen lapsi- ja perhetyön ammattilaisia, jotka ovat käyneet Värikylpy-täydennyskoulutuksen. Porin lastenkulttuurikeskus on järjestänyt täydennyskoulutuksia Värikylpy-ohjaajille vuodesta 2006 lähtien. Koulutus on suunnattu sellaisille, joilla on tarkoitukseen sopiva ammatillinen pohjakoulutus. Metodien kehittäjä Päivi Setälä muokkaa menetelmää yhdessä Värikylpy-ohjaajien kanssa. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Värikylpypajat toteutetaan turvallisessa ympäristössä ja turvallisilla materiaaleilla. Pajoissa käytetään turvallisia, syömiseen kelpaavia, ja mahdollisimman luonnonmukaisia materiaaleja. Vanhemman on tärkeää olla koko ajan lapsen kanssa, sillä useat materiaalit voivat olla todella liukkaita, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita pystyyn nousevien lasten kohdalla. Osallistuakseen pajaan vauvan tulee olla vähintään kolmen kuukauden ikäinen ja hänen tulee pystyä kannattelemaan hyvin päätänsä. (Porin lastenkulttuurikeskus n.d.)

4.2 Toimintaperiaatteet

Vauvojen värikyly -metodissa on neljä tärkeää toimintaperiaatetta: hetkessä oleminen, värien moniaistinen kokemuksellisuus ja elämyksellisyys, vuorovaikutuksellinen työskentely sekä toimijälähtöisyys (Porin lastenkulttuurikeskus 2009).

Hetkessä olemisen tavoitteena on unohtaa arjen suorittaminen ja suunnata huomio tulosten sijaan maailman tutkimiseen vallitsevassa hetkessä. Hetkeen pysähtyminen tarjoaa mahdollisuuden värien moniaistiseen kokemiseen, oivalluksiin sekä vuorovaikutukseen. Kiireetön ilmapiiri rohkaisee perhettä tutkimaan maailmaa ennakkoluulottomasti ja kokeilemaan erilaisia tapoja käsitellä värejä ja materiaaleja. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Moniaistisuudella tavoitellaan vauvojen ja vanhempien tutustuttamista värien maailmaan käyttäen kaikkia aisteja. Väri on ominaisuuksiltaan kokonaisvaltainen aisti- ja tunnekokemus, joka ei ole määriteltävissä yksiselitteisesti. Väriin voi siis kuulla, nähdä, tuntea, haistaa ja maistaa. Kaikki tämä onkin sallittua pajoissa, sillä Värikyly-ohjaajat pitävät huolen, että ainekset ja materiaalit ovat turvallisia. Tämä tukee vauvan kokonaisvaltaista, aistihavaintoja yhdistelevää kokemistapaa. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Vuorovaikutuksellinen työskentely tähtää vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Myös ennalta tuntemattomien vanhempien ja lasten välillä vallitsee verkosto, jossa kaikki voivat halutessaan kommunikoida keskenään. Avoin ja ennakkoluuloton vuorovaikutus syntyy pajoissa saatujen aistikokemusten viritäminä. Työskentelyssä korostuu oivallusten, elämysten ja aistimusten jakaminen ryhmässä sanallisesti ja sanattomasti – kuitenkin mukavassa ja kevyessä ilmapiirissä. Vuorovaikutuksellinen toiminta on olennainen sosiaalisen kasvun ja kehityksen perusta ja mahdollisesti myös voimauttava ja eheyttävä kokemus. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

Toimijälähtöisyydellä tarkoitetaan jokaisen osallistujan yksilöllisyyden arvostamista sallimalla erilaisuus ja kunkin oleminen omana itsenään. Osallistuja saa päättää itse, mitä tarjotuista materiaaleista haluaa käyttää ja miten niitä käyttää. Tämä antaa tilaa luovuudelle ja itsensä toteuttamiselle. Jokainen osallistuja saa itse päättää työskentelyn

lopettamisen ajankohdan työpaja-ajan rajaamissa puitteissa. Metodi edustaa myös lapsilähtöistä näkökulmaa tarjoten turvallisia materiaaleja ja ottaen huomioon jokaisen vauvan ja perheen yksilöinä. Värikylpy-ohjaaja tarjoaa materiaalit ja raamit toiminnalle antamatta juuri ohjeita niiden käyttöön, mikä tukee toimijälähtöistä otetta. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.)

4.3 Pajan rakenne

Vaikka Värikylpy-pajojen idea on aina sama, niiden rakenteessa esiintyy joitain eroja ohjaajakohtaisesti. Värikylpy-ohjaajina voivat toimia vain Porin lastenkulttuurikeskuksen kouluttamat Värikylpy-ohjaajat, jotta pajan perusidea säilyy. Ohjaajien ammattituntinto kuitenkin vaikuttaa pajan sisältöihin ja painotuksiin. Ohjaajat tarjoavat materiaalit, joita lapsi ja vanhempi saavat käyttää haluamallaan tavalla. (Porin lastenkulttuurikeskus 2009.) Ohjaajat voivat suunnitella pajat joustavasti ja yhdistää toimintaan mukaan muita taiteenlajeja tai liikuntaa. Esimerkiksi yhdistämällä maalaamisen tanssiin voidaan tukea lapsen motorista kehitystä. Tällöin maalaus tehdään vanhemman ja lapsen yhteisvoimin suurilla liikkeillä, jolloin motoristen harjoitusten osuus korostuu. (Setälä 2004.)

Paja kestää 60 minuuttia, josta työskentelyyn käytetään aikaa 20–40 minuuttia. Muu aika kuluu peseytymiseen, riisuutumiseen ja pukeutumiseen. (Hurme 2010a.) Ohjaaja voi koota jokaisesta Värikylpy-pajasta haluamansa kokonaisuuden. Toiminta muodostuu usein tietyn värimaailman tai teeman ympärille. Yhteistyöohjaajamme pajassa toiminta aloitettiin virittäytymällä tunnelmaan loru- ja laululeikeillä ja siitä jatkettiin tutustumalla teemaan liittyviin materiaaleihin. Tämän jälkeen siirryttiin maalaamaan. Loruleikit toistuivat jokaisella pajakerralla, ja myös vanhempien toiveet huomioitiin.

4.4 Vauvojen värikylpy -pajojen tavoitteet

Pajaohjaaja Vuokko Hurmeen (2010b) mukaan Värikylpy-pajoissa on tärkeää ilon ja riemun tarjoaminen lapsille ja aikuisille. Niiden tarkoituksena on tukea leikkiä kunnioittavaa elämäntapaa, jossa myös aikuisilla on oikeus leikkiin. Leikki on luovuuden ehto. Keskeisenä tekijänä on lasten ja aikuisten varhaisen vuorovaikutuksen

tukeminen. Tämä tarkoittaa muun muassa yhteisen kokemuksen jakamista, lasten tunteiden peilaamista ja kannattelua näiden tunteiden yli. Värikylpy on yhdessä vietetty hetki lasten ehdoilla, jossa tutkitaan maailmaa lasten näkökulmasta, lapsilähtöisesti.

Värikylvyssä tähdätään sosiaalisten verkostojen luomiseen ja ylläpitämiseen. Vanhempien näkökulmasta tämä tarkoittaa muiden samanikäisten lasten vanhempien kohtaamista tai saapumista paikalle kavereiden kanssa. Lapset pääsevät tutustumaan samanikäisiin leikkitovereihin ja he saavat ryhmässä toimimisen kokemuksen. Tämä luo vanhemmille tilaisuuden havainnoida omaa lastansa ja verrata tätä muihin sekä hahmottaa lapsensa temperamentti- ja yksilöllisiä tarpeita. (Hurme 2010b.)

Värikylpypajoissa tarjotaan moniaistisia elämyksiä. Puhutaan monen aistin bodypaintingista, jossa jälkien tuottaminen, koskettelu ja kuvioiminen ovat tärkeässä osassa. Lasta rohkaistaan toimimaan kaikilla aisteillaan, minkä kautta hän saa erilaisia elämyksiä ja tutustuu maailman eri olomuotoihin. Kaikista aisteista stimuloivista toiminnoista ei jää pysyviä jälkiä, vaan muistoja ja hetkellisiä tuntemuksia, jotka nekin ovat tärkeitä kehittyvälle lapselle. Värikylpy on myös visuaalisuutta ja esteettisyyttä: pintojen ja värien maailma, jossa toimia. Niillä pyritään luomaan lapselle uuden elementin hallinnan tunnetta samalla tavalla kuin vaikkapa vauvauinnissa vesi. (Hurme 2010b; Setälä 2004.)

Yksi tavoitteista on lasten motorisen kehityksen tukeminen, tarkoittaen pinsettiotteen harjoittelemista, liidun pitämistä kädessä, pallon heittämistä, liikkumista liukkaalla alustalla ja jälkien tuottamista erilaisin liikkein. Tavoitteena on, että konttaavat lapset pääsevät laajentamaan reviiriään ja ottamaan fyysistä etäisyyttä vanhempaan. (Hurme 2010b.)

Vauvojen värikylvyn tarkoitus on tukea vanhempien kasvatustyötä kuvataiteen keinoin. Pajat myös mahdollistavat kotihoidossa oleville lapsille ja heidän vanhemmilleen kulttuuripalveluihin osallistumisen. Värikylpy tarjoaa vanhemmille keinoja taidekasvatukseen kotona. Tavoitteena on saada vanhemmat ymmärtämään, miten yksinkertaisilla asioilla voi tarjota lapselle elämyksiä. Ei tarvita välttämättä kalliita leluja vaan avainasemassa ovat läsnäolo ja kekseliäisyys. Pajat tarjoavat myös siisteyskasvatusta vanhemmille: epäjärjestystä ja sotkua on helpompi sietää. Myös vanhemmat voivat saada yllätyksellisiä taide-elämyksiä. (Hurme 2010b; Setälä 2004.)

Pajat tukevat laulu- ja loruperinteen säilymistä. Ne tarjoavat vanhemmille varhaisen vuorovaikutuksen välineiksi lauluja ja loruja, joita on helppo käyttää myös kotona. Keskeisenä tekijänä on vanhemman rohkaiseminen oman äänen ja kehon käyttöön lapsen kanssa oltaessa. Lapselle tämä merkitsee paljon, sillä se on vanhempien osoitus rakkaudesta ja luo turvallisuutta sekä ylläpitää varhaista musiikkikasvatusta. (Hurme 2010b.)

Värikylypajajat ovat usein taidekasvatuksen ensimmäinen etappi. Ne voivat toimia siltana kuvataidekasvatukseen pariin. Värikylypajojen tarkoitus on olla mukava harrastus, jossa keskitytään ainoastaan läsnä olevaan hetkeen visuaalisen ilottelun keinoin. Toiminnassa toteutetaan olemista maalaamalla, ei pyritä nopeuttamaan lapsen kehitystä. Kokemuksen myötä kuvataidekoulu tulee kenties tutuksi ja mukavat kokemukset saavat vanhemman saattamaan lapsensa myöhemminkin saman koulun palveluiden piiriin. (Hurme 2010b; Setälä 2004.)

5 Tutkimusasetelma ja opinnäytetyön toteutus

5.1 Tutkimuskysymykset ja -tehtävä

Opinnäytetyömme tutkimustehtävä on kaksiosainen. Tavoitteemme on tuottaa tietoa siitä, millaiseksi vanhemmat kokevat pajojen merkityksen itselleen ja lapselle. Tutkimuskysymyksemme ovat

1. Mikä on Vauvojen värikylypajojen merkitys vanhemmalle?
2. Mikä on Vauvojen värikylypajojen merkitys lapselle?

Lisäksi asetimme tutkimustehtäväksemme kartoittaa vanhempien näkemyksiä Vuokko Hurmeen ohjaamista Vauvojen värikylypajoista. Tavoitteenamme on tuoda esille vanhempien näkemyksiä Värikylypajoista, jotta niitä voitaisiin kehittää toimijälähtöisempään suuntaan. Aineistomme toimii palautteena Värikylypajojen ohjaajalle sekä yleisesti Espoon kuvataidekoululle. Tutkimustehtävä muotoutui yhteistyökumppanimme Vuokko Hurmeen kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Vauvojen värikyly on vielä melko tuntematon metodi, joten pyrimme opinnäytetyöllämme yleisesti lisäämään tietämystä ja tietoisuutta siitä. Haluamme myös pajojen kautta lisätä omaa ammatillisuuttamme, sillä voimme soveltaa pajoissa opittuja metodeja myös omassa työssämme lastentarhanopettajina.

5.2 Opinnäytetyön kulku ja toteutus

Prosessin alussa otimme yhteyttä Värikyly-ohjaajakoulutusta järjestävään Porin lastenkulttuurikeskukseen, josta saimme pajojen ohjaajana toimivan Vuokko Hurmeen yhteystiedot. Tutustuimme huhtikuussa 2010 Vantaalla Taidetalo Pessissä Hurmeen ohjaamaan Vauvojen värikyly -pajaan, jotta saisimme käsityksen Vauvojen värikylystä käytännössä. Hurmeen Espoon kuvataidekoululla ohjaamat pajat ajoittuivat paremmin opinnäytetyömme aikataulun kannalta, joten aloitimme yhteistyön Espoon kuvataidekoulun kanssa.

Kävimme Hurmeen kanssa keskustelua hänen toiveistaan ja odotuksistaan opinnäytetyöstämme. Hän piti vanhempien mielipiteitä tärkeänä työnsä kannalta, ja siksi päätimme selvittää vanhempien ajatuksia Värikylystä ja sen kehittämisestä. Kysyimme prosessin edetessä yhteistyöohjaajaltamme palautetta kyselylomakkeista (Liite 1) ja teemahaastattelurungosta (Liite 2) sekä mahdollisia toiveita, mitä hän haluaisi vanhemmilta kysyttävän.

Saimme tutkimusluvan aineiston keräämiseen toukokuussa 2010. Keräsimme opinnäytetyömme aineiston Espoon kuvataidekoulussa 25.5.–22.6.2010 järjestettäviin pajiin osallistuneilta vanhemmilta. Tällä aikavälillä järjestettiin kaksi Vuokko Hurmeen ohjaamaa Vauvojen värikyly -pajaa, jotka molemmat sisälsivät viisi pajakertaa. Molempiin Värikyly-pajiin osallistui kymmenen vanhempi–lapsi-paria. Osallistujat jakautuivat pajiin lapsen iän mukaan – ensimmäisessä pajassa lapset olivat iältään 6–12 kuukautta ja toisessa 12–24 kuukautta. Yhteensä vanhempi–lapsi-pareja oli siis 20.

Aloitimme kohderyhmään tutustumisprosessin ensimmäiseltä Värikyly-kerralta, johon molemmat osallistuimme. Esittelimme opinnäytetyömme idean molemmissa pajoissa ja

kysyimme alustavasti kiinnostuneita vanhempia haastatteluihin. Toinen meistä osallistui myös Värikylypajon neljännelle ja viidennelle kerralle. Neljännellä kerralla kaikille 20 vanhemmalle jaettiin kyselylomakkeet, jotka pyydettiin palauttamaan täytettyinä Värikylypajon viimeiselle kerralle. Tällöin vanhemmat allekirjoittivat myös luvan toiminnan valokuvaamiseen. Valokuvilla havainnollistamme Vauvojen värikylypajojen toimintaa opinnäytetyössämme.

Elokuussa 2010 teimme viisi haastattelua. Haastattelimme neljää äitiä sekä yhdessä haastattelussa äitiä ja isää, jotka molemmat osallistuivat Värikylypajoihin. Äänitimme haastattelut vanhempien luvalla. Litteroimme haastattelut elo–syyskuussa 2010 ja analysoimme litteroidun aineiston syys–lokakuussa 2010. Käytimme analyysimenetelmänä teemoittelua. Kirjallisen tuotoksen valmistuttua luovutamme sen Espoon kuvataidekoulun käyttöön.

5.3 Tutkimusmenetelmät ja aineiston hankinta

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen opinnäytetyö. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa keskitytään aineiston muodon kuvaukseen ja pieneen määrään tapauksia. Tällöin tärkeämpää on aineiston ja tutkittavan ilmiön laatu kuin määrä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä ei ole muodostaa empiirisiä yleistyksiä. (Eskola – Suoranta 2000: 13, 18, 66.)

Keräämme aineiston kyselylomakkeita ja teemahaastattelua käyttäen. Jaamme kyselylomakkeet 20 vanhemmalle ja haastattelempa viittä vanhempaa. Opinnäytetyössämme toteutuu siis menetelmätriangulaatio, mikä mahdollistaa sen luotettavuuden lisääntymisen. Kahdella menetelmällä voidaan saada erilaisia vastauksia ja näin vähentää tutkijan perusteetonta varmuutta "oikeista" vastauksista. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 38–39.) Opinnäytetyössämme keräämme ensin aineistoa isommalta joukolta vanhempia kyselylomakkein ja tämän jälkeen tarkennamme ja syvennämme aineistoa haastatteluin (Vrt. Eskola – Suoranta 2000: 68–70). Itse hankkimamme aineisto palvelee Espoon kuvataidekoulua valmista aineistoa paremmin, koska keräämme tietoa juuri heidän pajoistaan.

Kyselylomakkeet ovat hyvä tapa kartoittaa ihmisten mielipiteitä, asenteita ja arvoja. Kyselytutkimuksessa kysymykset esitetään lomakkeen välityksellä kirjallisesti. Kyselylomakkeiden kanssa on toimittava omillaan, ilman haastattelijan apua. (Vehkalahti 2008: 11-13.) Laadimme kyselylomakkeet Vuokko Hurmeen omille Vauvojen värikyly -pajoilleen asettamien tavoitteiden sekä Värikylyn kehittäjän Päivi Setälän (2004) kirjoittaman artikkelin pohjalta. Kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia ja laajoja. Näin halusimme antaa vanhemmille mahdollisuuden ajatella kysymyksiä haluamastaan näkökulmasta, ettemme sulkisi pois tärkeää tietoa. Vanhemmat saivat kertoa kaikki Värikylyyn liittyvät ajatuksensa. Näin saimme käsityksen vanhempien merkityksellisinä pitämistä asioista ja pohjan teemahaastattelurungon laatimiselle.

Haastattelu sopii aineistonhankintamenetelmäksi tilanteissa, joissa halutaan syventää tai selventää vastauksia. Haastattelussa tutkija voi suunnata vuorovaikutusta ja täsmentää haluamiaan tekijöitä. Haastattelussa haastateltava saa tuoda asioita vapaasti esille. Tämän lisäksi vapaamuotoisen haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi voi olla hankalaa. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 34–35.) Teemahaastattelussa edetään valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa ja sen avulla pyritään löytämään vastauksia tutkimustehtävän mukaisesti (Tuomi – Sarajärvi 2009: 74–75).

Valitsimme teemahaastattelun, sillä tavoitteenamme oli syventää kyselylomakkeissa ilmenneitä vastauksia. Koska vanhemmuus voi olla arka aihe vanhemmille, ajattelimme yksihaastatteluiden sopivan ryhmähaastattelua paremmin. Ennalta suunnitellut teemat mahdollistivat kyselylomakkeista nousseiden asioiden sisällyttämisen haastatteluihin ja toisaalta uusien näkökulmien ilmenemisen. Halusimme säilyttää haastattelutilanteissa joustavuuden ja mahdollisuuden syventää käsitystämme vanhempien näkemyksistä. Teemarungon rakensimme kyselylomakkeiden pohjalta nousseiden keskeisten asioiden perusteella sekä Värikylyn tavoitteiden pohjalta. Teemat - värikyly, vuorovaikutus, kuvataidekasvatus, lapsen kehittyminen ja vanhempana kehittyminen - nousivat Värikylyn tavoitteista sekä kyselylomakkeiden vastauksista. Jotkut kysymykset teemahaastatteluissa olivat samoja kuin kyselylomakkeissa, jotta saisimme niihin eri näkökulmia ja laajempia vastauksia haastatelluilta vanhemmilta.

Pyrimme laatimaan kyselylomakkeiden ja teemahaastatteluiden kysymykset sellaisiksi, että ne olisivat vanhempien ymmärrettävissä mahdollisimman hyvin. Mietimme mahdollisia lisäkysymyksiä etukäteen (Vrt. Hirsjärvi – Hurme 2010: 184). Pidimme ensimmäistä haastattelua koehaastatteluna, jotta saisimme käsityksen kysymysten toimivuudesta. Haastattelun jälkeen muokkasimme joitain kysymyksiä ja lisäkysymyksiä. Harkitsimme myös kysymysrunгон lyhentämistä, mutta päätimme säilyttää sen pituuden, sillä emme tienneet johtuiko haastateltavan keskittymisen herpaantuminen loppua kohti haastattelun pituudesta vai ympärillä tapahtuvista häiriötekijöistä. Haastattelukysymykset ja niiden muodot vaihtelivat myös sen mukaan kuinka haastattelu eteni: keskustelun suunta riippui vanhemmasta (Vrt. Hirsjärvi – Hurme 2010: 184). Haastattelut olivat kestoltaan 11 minuutin ja 86 minuutin väliltä.

5.4 Aineiston analyysi

Analysoimme kyselylomakkeiden vastaukset ja haastatteluaineiston teemoittelemalla. Teemoittelu sopii aineiston analysointitavaksi, kun tarvitaan ratkaisua käytännölliseen ongelmaan. Teemoittelun avulla kerätystä aineistosta etsitään ja ryhmitellään tutkimusongelman kannalta tärkeät aiheet. Tavoitteena on aineiston jäsentäminen helpommin tulkittaviin osuuksiin. Teemahaastattelurunkoa voidaan käyttää apuna aineiston uudelleenjärjestämisessä. Tällöin aineisto koodataan teemojen mukaisesti eli siitä erotellaan teemahaastattelurungon mukaisesti ne kohdat, jotka kertovat kyseisistä asioista. (Eskola – Suoranta 1998: 153–156, 175–179.) Jokaiselle teemalle tehdään oma teemakortisto, johon kootaan sitä kuvaavat tekstikohdat säilyttäen niiden tunnistetiedot. Näin eritellään eri informanttien kertomat asiat. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 141–142.)

Kyselylomakkeet analysoimme etsimällä paitsi samankaltaisia myös eriäviä vastauksia. Ryhmittelimme vastaukset kysymyksittäin ja yhdistelimme samankaltaisia kysymyksiä. Lisäksi laskimme samanlaisten vastausten määrän hahmottaaksemme vastausten painotuksia. Emme tuo opinnäytetyössä painotuksia tarkemmin esille, sillä se ei pienessä informanttijoukossa kerro paljoakaan.

Haastatteluaineiston litteroimme kirjalliseen muotoon tietokoneella. Kirjoitimme sanatarkasti kaikki äänitiedostoissa ilmenneet asiat, sillä katsoimme sen tarpeelliseksi analyysin kannalta. Kirjoitettua tekstiä kertyi rivivälillä 1,5 yhteensä 60 sivua.

Säilytimme alkuperäiset litterointitiedostot koko prosessin ajan koskemattomina, jotta voimme palata niihin analyysin edetessä. Tulostimme litterointitiedostot ja luimme niitä läpi useaan kertaan saadaksemme kokonaiskuvan aineistosta. Molemmat meistä alleviivasivat käsin omasta mielestään tärkeitä ja tutkimustehtävän kannalta oleelliset kohdat tekstistä. Tämän jälkeen järjestimme aineiston teemahaastattelurungon mukaisesti säilyttämällä jokaisen kysymyksen erikseen. Loimme jokaiselle teemalle oman Word-tiedoston, johon kopioimme ja liitimme kysymysten alle vastaavat kohdat alkuperäisistä litterointitiedostoista. Tässä vaiheessa myös vertailimme tekemiämme alleviivauksia kysymys kysymykseltä, ja pohdimme, mitkä osat tekstistä on tärkeää ottaa mukaan analyysiin. Osan vastauksista liitimme useamman eri kysymyksen alle, jos katsoimme sen tarpeelliseksi tulosten kannalta. Etenimme haastattelu kerrallaan.

Kun aineisto oli järjestetty teemojen ja kysymysten mukaan, käytimme apuna erivärisiä fontteja korostaaksemme tutkimustehtävän kannalta tärkeitä asioita. Yhdistimme teemojen sisällä samankaltaisia kysymyksiä ja analysoimme niiden vastaukset yhdessä. Teimme jokaisen kysymyksen alle vastauksista kokoavan listan, johon luokittelimme vastauksia erilaisten sisältöjen perusteella. Lopuksi välttääksemme toistoa ja esittääksemme tulokset johdonmukaisemmin yhdistelimme tuloksia teemojen välillä.

Opinnäytetyömme tulokset ja johtopäätökset kuvaavat Vuokko Hurmeen ohjaamia pajoja, eivätkä siksi ole suoraan yleistettävissä muihin Värikylpy-pajoihin. Silti opinnäytetyöstämme voi olla apua muille Värikylpy-pajojen ohjaajille työnsä kehittämisessä. Vanhempien kokemukset voivat saada pohtimaan omaa tapaa suunnitella ja ohjata Värikylpy-pajoja. Tulosten neljässä ensimmäisessä teemassa käymme läpi vanhempien ajatuksia pajojen tarjoamista asioista. Värikylpy-pajojen käytännön järjestelyt –teemassa esitämme vanhempien palautetta kuvataidekoululle ja pajojen ohjaajalle.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen, kuten myös opinnäytetyön, tekemiseen liittyy erilaisia eettisiä kysymyksiä, jotka tekijän on otettava huomioon. Nämä kysymykset liittyvät muun muassa haastattelutilanteisiin, informanttien anonymiteettiin, aineiston purkamiseen, analyysin tekemiseen sekä tiedon todentamiseen. (Hirsjärvi – Hurme 2010: 20.)

Suurin osa vanhemmista palautti kyselylomakkeen suoraan meille ja yksi sähköpostin välityksellä, mikä riskeerasi informanttien täydellistä anonymiteettiä. Olisimme voineet parantaa anonymiteettiä esimerkiksi palautuslaatikon avulla. Jaoimme vanhemmille, jotka olivat unohtaneet kyselylomakkeet kotiin, vastauskuoret joilla heidän oli mahdollista palauttaa täytetty lomake myöhemmin.

Opinnäytetyön raportoinnissa otimme huomioon anonymiteettiä koskevat seikat. Toimme vanhempien näkemykset esiin niin, ettei heitä voida tunnistaa: esimerkiksi muutimme kaikkien tulokset-luvussa lainaamiemme vanhempien sekä heidän lastensa nimet. Säilytämme kaiken keräämämme aineiston luottamuksellisesti ja opinnäytetyön valmistuttua hävitämme kaiken aineiston asianmukaisesti.

Tähtäsimme opinnäytetyössämme luotettavuuteen. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että tekijän ja informanttien välille syntyy luottamus. Luotettavuutta lisää tutkijan tarkka kuvaus tutkimuksen toteuttamisesta. Olosuhteet, jossa aineisto on tuotettu, tulisi kertoa mahdollisimman totuudenmukaisesti. Lisäksi kerrotaan haastatteluihin kulunut aika, mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat. (Ruoppila 1999: 181; Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009: 231–232.)

Oma osallistumisemme Värikylpy-pajoihin mahdollisti vanhempien luottamuksen kasvamista kohtamme. Kerroimme vanhemmille opinnäytetyömme ideasta avoimesti sekä pyrimme olemaan heidän saatavillaan mahdollisten kysymysten varalta Värikylpy-pajoissa sekä haastatteluihin osallistuneiden vanhempien kohdalla myös puhelimitse ja sähköpostitse. Hankimme kirjallisen luvan vanhemmilta toiminnan valokuvaamiselle ja kuvien käytölle. Internetiin laitettavasta versiosta poistamme valokuvat, jotta voimme vähentää riskiä niiden väärinkäyttöön. Painotimme, että valokuvia ja kaikkea kerättyä aineistoa käytetään vain opinnäytetyömme toteutukseen ja esitykseen. Kaikki opinnäytetyön tekoon osallistuneet vanhemmat osallistuivat opinnäytetyöhön vapaaehtoisesti. Annoimme perheille viikon aikaa täyttää kyselylomakkeita. Osa vanhemmista täytti lomakkeet vasta viimeisen pajakerran alussa kiireisesti, mikä saattoi vaikuttaa vastaus-ten laatuun. Hirsjärven ja Hurmeen (2010: 36) mukaan ihmiset ovatkin joskus kyllästyneitä erilaisiin lomakkeisiin ja kirjallisiin palautekyselyihin, mikä laskee todennäköisyyttä pitkiin ja syvällisesti mietittyihin vastauksiin.

Meille oli tärkeää, että haastattelutilanteet olisivat mahdollisimman vaivattomia ja luonnollisia. Tästä syystä annoimme aina mahdollisuuden toteuttaa haastattelu perheen kotona, joka oli heille luonnollinen paikka. Haastattelutilanteista pyrimme tekemään mahdollisimman kiireettömiä. Haastateltavien lapset olivat mukana haastattelutilanteissa, joten haastatteluihin tuli taukoja tarpeen mukaan. Tilanteessa pyrimme siihen, että haastateltavat olivat mahdollisimman paljon äänessä ja oma osallistumisemme painotui kuuntelemiseen. Välillä tämä tuntui vaikealta, mutta helpottui kokemuksen myötä. Opinnäytetyön eettisyyden ja luotettavuuden tukemiseksi pyysimme vanhemmilta lupaa haastattelujen nauhoittamiselle.

Pohdimme jälkepäin, vastasivatko vanhemmat totuudenmukaisesti kysymyksiimme. Hirsjärven ja Hurmeen (2010: 35) mukaan haastateltava saattaa muuttaa vastauksiaan sen mukaan, mitä ajattelee haastattelijan haluavan kuulla. Esimerkiksi kysyttäessä tulevatko he käyttämään kyseisiä menetelmiä kotona Värikylpy-pajan jälkeen, kaikki vastasivat kyllä. Kuitenkaan harva oli käyttänyt haastatteluihin mennessä menetelmiä. On siis mahdollista, että vastausten luotettavuudessa on muiltakin osin puutteita. Pohdimme myös, ymmärsivätkö kaikki haastateltavat kysymyksemme sillä tavalla kuin olimme ajatelleet ne itse.

Haastattelujen jälkeen purimme aineiston sanatarkasti kirjalliseen muotoon. Tämä vähentää riskiä väärin tulkintojen tekoon. Aineiston analyysi-luvussa pyrimme tuomaan aineistonkäsittelytapamme mahdollisimman tarkasti esille lukijan tietoon. Tulokset-luvussa esitämme lainauksia hankkimastamme haastatteluaineistosta tulkintojemme tueksi. (Vrt. Eskola – Suoranta 2000: 214, 217.)

Kyselylomakettamme ja teemahaastattelurunkoamme voidaan kritisoida niiden sisältämistä useista samankaltaisista kysymyksistä. Kysymykset olivat kuitenkin tarkkaan harkittuja, ja pyrimme erimuotoisilla kysymyksillä saamaan vanhemmat ajattelemaan asiaa hieman eri näkökulmista tai eri kannoilta. Jälkepäin ajateltuna, olisimme voineet lyhentää kysymysrunkoa. Palaamme tähän vielä pohdinta-luvun yhteydessä.

6 Tulokset

6.1 Kyselylomakkeet

Kyselylomakkeisiin vastasi 14 äitiä, kaksi isää ja yksi muu sukulainen. Heistä seitsemän oli aiemmin käynyt Värikylpy-pajassa, joista neljä saman ohjaajan pajoissa. Vastanneiden lapset olivat iältään 7 kk–24 kk.

Vanhemmat nimesivät Värikylpy-pajojen tärkeiksi elementeiksi vauvan ehdoilla etene-
misen, yhdessä tekemisen ja sosiaaliset kontaktit. Yhdessä työskentely mahdollisti lap-
seen tutustumisen paremmin. Jotkut vanhemmat havaitsivat lapsestaan uusia luon-
teenpiirteitä tai heidän aiemmat käsitykset lapsen luonteesta vahvistuivat. Esimerkiksi
arempi lapsi saattoi saada lisää uskallusta uusien asioiden kokeiluun tai käsien sotkui-
suuden sietäminen kävi helpommaksi. Toisaalta rohkea lapsi saattoi kyllästyä nopeasti.
Pajat muuttivat joidenkin vanhempien tapaa olla lapsen kanssa. Vastauksissa tuli esiin
oivallus siitä, että jo pienet lapset ovat persoonia: he reagoivat asioihin eri tavoin ja
pitävät eri asioista. Värikylpyjen myötä vanhemmat oppivat antamaan lapselle enem-
män tilaa, esimerkiksi sallimalla lapsen luovuuden työskentelyssä ilman, että aikuinen
neuvoo tai korjaa. Arjessa on myös enemmän yhdessäoloa, askartelua ja maalaamista.

Vanhemmat oppivat tarjoamaan arkisilla esineillä ja tarvikkeilla elämyksiä ja virikkeitä
lapselleen: he ymmärsivät, ettei aina tarvitse leluja tehdäkseen jotain lapsen kanssa.
He oppivat uusia loruja ja menetelmiä, joita aikoivat käyttää kotona. He mainitsivat
syötävillä soseilla maalaamisen, luonnonmateriaalien käyttämisen, sormivärit, hiilen,
liidut, ja paperisilpun. Vanhemmat kertoivat oivaltaneensa, että lasta voi tutustuttaa
uusiin asioihin eri aistien kautta, jolloin asiasta tulee lapselle mieluisampi kokemus.
Esimerkiksi erilämpöiset, -makuiset, -väriset ja -tuntuiset materiaalit olivat lapsista mie-
lenkiintoisia.

Vanhemmat kokivat tunteita Värikylpy-pajassa laidasta laitaan. Lasten innostus, yhdes-
sä tekeminen ja asioiden ihmettely tuottivat iloa vanhemmille. Epätoivoa vanhemmissa
herätti, jos lapsi ei innostunut tekemisestä. Lisäksi asenteet sotkemiseen ovat muuttu-
neet sallivammaksi. Värikylvyissä vanhemmat kuvasivat lasten kokeneen iloisia tuntei-
ta, kuten onnistumista ja oivaltamista, ihastunutta ihmetystä ja uteliaisuutta. Välillä

lapset kuitenkin turhautuivat omien taitojensa rajallisuuteen, tylsistyivät ja jopa jännittivät tai pelkäsivät.

Vanhemmat kertoivat lasten oppineen vartalon hallintaa, käsien käyttöä, ryhmässä toimimista, piirtämis- ja maalaamistekniikoita, värien riemua ja kokeilunhalua. Vanhemmat luonnehtivat lasten kiinnostuksen piirtämiseen ja maalaamiseen lisääntyneen. Jotkut lapset alkoivat pajojen myötä maalata ruoalla kotonakin.

Vanhemmat olivat saaneet tiedon pajoista lähinnä sukulaisilta ja ystäviltä, mutta myös mediasta ja ohjaajalta itseltään. He menivät Värikylpy-pajaan, koska halusivat erilaisia uusia kokemuksia, olivat kuulleet positiivista palautetta lähipiiristä, tahtoivat tarjota lapselle visuaalista aktivointia ja mahdollisuuden sotkea.

Aiemmin Värikylpy-pajassa käyneet vanhemmat osallistuivat uudestaan pajaan, koska heille oli tärkeää lapsen innostus tekemisestä ja yhteisen hetken saaminen. Vaikeus toteuttaa tällaista toimintaa kotona oli yksi syy uudelleen osallistumiseen. Useimmat vanhemmista tunsivat samaan pajaan osallistuvia perheitä entuudestaan. Uusia kontakteja vanhemmat eivät yhtä lukuun ottamatta solmineet.

Eri ohjaajien Värikylpy-pajoissa käyneet vanhemmat kuvasivat pajojen eronneen keskenään monin tavoin. Yhteistyöohjaajamme pajoissa laulettiin ja loruteltiin aluksi toisista pajoista poiketen. Vastauksista ilmeni, että Hurmeen pajoissa hyvänä pidettiin lapsen kasvamisen tilaa: vaikka kuvataide oli keskeisessä asemassa pajan luonteen mukaisesti, pääpaino ei ollut kuvataiteen perusopetuksessa, kuten joissain pajoissa. Toisten ohjaajien pajoissa oli ollut enemmän erilaisia materiaaleja ja tapoja kylpeä sekä maalaus aika oli ollut pidempi. Joidenkin ohjaajien pajoissa lapset olivat Värikylpy-pajan ajan ilman vaatteita ja siksi yltä päältä maalissa. Seuraamissamme pajoissa lapsilla oli vaatteet päällä.

6.2 Teemahaastattelut

Haastateltavien vanhempien lapset olivat Värikylpy-pajojen aikana iältään 6 kk–19 kk. Kaksi perhettä oli osallistunut aiemmin Värikylpyyn ja kolmelle kokemus oli uusi.

6.2.1 Vuorovaikutus

Värikylpy-pajojen parhaiksi puoliksi vanhemmat näkivät yhteiset hetket lasten kanssa: ilon hetket ja kokemuksen jakaminen yhdessä. Työpaja innoitti aikuisen ja lapsen yhteiseen asioiden ihmettelyyn vapaa-ajalla, esimerkiksi taidenäyttelyissä tai normaalin arjen yhteydessä. Vanhemmat pitivät Värikylvyssä tärkeänä yhdessä olemista ja tekemistä ja sen kautta omaan lapseen tutustumista. Vanhemmat kertoivat oppineensa lastensa temperamentti- ja luonteenpiirteistä, mielenkiinnon kohteista ja luonteesta.

"Se oli ne yhteiset hetket. Just ne tilanteet mistä Niko tykkäs ihan selkeesti tosi paljon ja oli tosi ilonen ja onnellinen, se oli tosi ihanaa nähdä, siitä tuli tosi hyvä mieli -- Tuli semmonen olo että vähän etuoikeutettu olen kun mä saan näitäkin tilanteita sit kokea." (Tanja)

Kysyttäessä vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta Värikylpy-pajan aikana vanhemmat kertoivat antaneensa lapsen toteuttaa itseään itsenäisesti ilman kieltoja tai ohjausta, vaikka se tuntui välillä vaikealta. Siitä huolimatta toiminnan koettiin yhdistävän vanhempaa ja lasta. Vanhemmat näkivät itsensä toiminnan mahdollistajana tuomalla lapsen Värikylpyyn ja rohkaisijana uudessa tilanteessa.

"Suurin oli et mä vein hänet sinne. Se oli se kiva juttu järjestää ja olla siellä yhdessä, mut kyl mä annoin hänen sit ite siinä ihan sen paperin äärellä tehdä mitä halus, mut kyl mä sit siin huomasin et kyl mä vähän yritin ohjata, kun huomasin et Nikolla rupes keskittyminen herpaantuu." (Tanja)

Vanhemmat pitivät Värikylvyssä lapsen ehdoilla etenemistä tärkeänä. He kuitenkin huomauttivat, että pajojen ohjattu toiminta asettaa raamit toiminnalle ja näin ollen rajoittaa lapsen toimimista. Rajoituksista huolimatta vanhemmat ajattelivat lapsen määräävän toiminnan etenemisen rytmin. He ymmärsivät lapsen ehdoilla etenemisen olevan yksi Vauvojen värikyllyn perusajatuksista.

"Tosiaankin se että lasten ehdoilla ei tarkoita sitä, että lapselle ei voi antaa suuntaa tai rajaa. -- Lapsen ehdoilla tarkoittaa sitä, että lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja mietitään millä tavalla me tuodaan näitä asioita läsnäolevaks niin, et ne on lapsista kiinnostavia." (Jarno)

Vanhempia askarrutti, miten lasta voisi motivoida työskentelemään ilman pakottamista ja kokemuksen tekemistä negatiiviseksi. Aina ei voinut olla varma, oliko lapsi päättänyt,

ettei halua tehdä vai oliko kyse vain uskalluksen ja rohkeuden puutteesta. Eräs vanhempi havaitsi vanhempien keskuudessa - myös itsessään - hölmistynyttä syyllisyyttä lapsen näyttäessä, ettei häntä kiinnosta tai innosta maalata. Hänen mukaansa vanhemmat ajattelivat lapsen toiminnan olevan tällöin mielenosoitus ohjaajaa kohtaan, ja se tuntui nololta.

Vanhemmat kuvasivat itsensä ja lapsensa suhdetta pajojen toisiin vanhempiin ja lapsiin myönteiseksi. Vanhemmat näkivät pajojen tukevan lapsen sosiaalisuutta, koska lapset ottivat pajoissa kontaktia muihin lapsiin ja aikuisiin. Heidän mukaansa oli kiinnostavaa seurata oman lapsen kehittymistä ja verrata lapsia keskenään, jolloin pystyy yleisesti seuraamaan lasten erilaisuutta. Osa vanhemmista meni pajoihin tavataksaan ihmisiä, kun taas toiset osallistuivat lapsen takia – ei etsiäkseen kavereita. Kukaan haastateltavista ei luonut uusia pysyviä kontakteja Värikylypypajoissa. Sosiaalinen kanssakäyminen painottui vanhempien välillä pajan loppuvaiheeseen, jolloin lapsia pestiin, puettiin ja syötettiin. Toimintaosuudessa vanhemmat keskittyivät enemmän omaan lapseen. WeeGee-talon kahvila toimi pajan jälkeisenä tapaamispaikkana useille vanhemmille. Eräs vanhemmista kertoi viettäneensä Värikylypypajan jälkeen jopa tunteja kahvilassa muiden aiemmin tuntemiensa vanhempien kanssa.

"Kyllä mä tonne menin aikailla sillai että et, mä en edes menny sieltä, etsiny mitää uusia kavereita. -- Menin sinne enimmäkseen sil tavalla et mä iloitsen siit Eemelin tekemisestä." (Leena)

"Värikylyyn jälkeen voi mennä sinne syömään viel lounasta rauhassa ja siel oli tilaa syödä ja viel sitte jatkaa sitä, keskustella. Et siin oli tällanen sosiaalinen puoli -- Et se oli semmone isompi juttu et lähetää Espooseen ja sitten tota ollaan siellä ja tullaan sitten vasta iltapäivällä takas." (Maria)

Eräät saman perheen vanhemmista ihmettelivät, etteivät saaneet uusia ystäviä Värikylypypajojen muista vanhemmista. Yleensä he olivat harrastuksissa luoneet uusia kontakteja vaivattomasti. He arvelivat, ettei pajan luonne edesauta tutustumista, sillä Värikylyvyssä ollaan paikallaan toisin kuin esimerkiksi muskarissa tai perhepuistossa. Toisaalta nämä vanhemmat ajattelivat kontaktien puutteen johtuneen perheen äidin maahanmuuttajataustasta ja isän aktiivisesta osallistumisesta lapsen harrastuksiin, mikä suomalaisessa kulttuurissa hänen mukaansa nähdään vielä harvinaiseksi.

Pääasiassa vanhemmat kokivat, ettei viiden pajakerran aikana ehtinyt syntyä kiinteää yhteenkuuluvuuden tunnetta osallistujien välille. Eräs vanhemmista kuvaili perusyhteis-hengen olleen hyvä: osallistujat noudattivat sosiaalisia sääntöjä, mutta vuorovaikutus ei edennyt kovin syvälliselle tasolle. Tämä vanhempi olisi kaivannut tilanteen jakamista ja yhteistä keskustelua tekemisestä, materiaaleista, kauneudesta ja toiminnan myötä heränneistä tunteista. Osa haastateltavista kertoi tunteneensa toisia vanhempia jo ennen Värikyt-pajojen alkua, jolloin tavaksi tuli jutella vain näiden vanhempien kanssa. Pajan alussa eräs vanhempi kiinnitti huomiota vanhempien arasteluun ja tarpeeseen verrata omaa lasta muihin. Hänen mukaansa tämä vaikeutti ryhmäytymistä, kun vanhemmat eivät pystyneet täysin rentoutumaan. Pajojen edetessä ilmapiiri kuitenkin rentoutui huomattavasti.

6.2.2 Kuvataidekasvatus

Vanhempien mukaan Värikyt-pajat tarjosivat lapsille uusien kokemusten ja elämysten kautta mahdollisuuden luoda omakohtainen suhde kuvataiteeseen. Pajat tarjosivat lapselle mahdollisuuden toteuttaa itseään luovasti tutustuen erilaisiin tekniikoihin ja materiaaleihin. Kun lapset saivat toimia omien kykyjensä mukaan, heille ei tullut paineita onnistumisesta, mikä tuki positiivisen tunteen muodostumista ja säilymistä kuvataidetta kohtaan. Tekemisen ollessa hauskaa lapselle kehittyi käsitys, että taide on kaikille ja kuka vaan voi sitä tehdä kyvyistään riippumatta. Vanhemmat näkivät Värikyt-pajat yhteisten elämysten areenana, jossa leikitteliin kuvataiteen keinoin.

”Se voi varmaan just opettaa semmosta niiku kokeilun riemua ja semmosta et on niiku hauskaa ja leikittelyä, ei tartte olla niin vakavaa ja semmosta... Et väri ja taide on kaikille -- Siin ollaa se hetki yhdessä ja siin ei tartte sinänsä onnistuu missään vaan on niiku hauskaa” (Tanja)

Jotkut vanhemmat kertoivat myös oman asenteensa kuvataiteeseen muuttuneen pajojen aikana: he ymmärsivät, ettei kuvataiteen tarvitse olla pelkkää suorittamista. Joillekin vanhemmille oli omien aiempien kokemustensa perusteella muodostunut kuvataidetta kohtaan traumoja, mutta Värikytyn myötä heidän näkemyksensä kuvataiteesta pelkkänä suorittamisena ja taitovaatimuksina hälveni. He tähdensivät oivallustaan, ettei

lapselle pitää asettaa vaatimuksia osaamisen suhteen. Tärkeämpää on antaa lapsen tehdä oman kehitystasonsa mukaan, jotta suhde kehittyy positiiviseksi.

Vanhempien mielestä tärkeimpiä syitä Värikylpyyn osallistumiseen olivatkin heidän omat lapsuusmuistot kuvataiteesta - toisilla positiiviset ja toisilla negatiiviset. Omat positiiviset kokemukset tukivat vanhempien halua tarjota lapselle samanlaisia avartavia kokemuksia taiteen parissa. Negatiivisia kokemuksia saaneet vanhemmat taas tahtoivat ehkäistä mahdollisia lapselle kuvataidetta kohtaan syntyviä traumoja ja suorittamisen tunnetta. Jotkut vanhemmat halusivat tukea lapsen mielenkiintoa kuvataiteellisia ammatteja kohtaan. Myös vanhemman itseluottamuksen puute kuvataiteellisten kokemusten tarjoajana oli syy Värikylpyyn osallistumiseen.

Vanhemmat olivat käyttäneet Värikylvyssä oppimiaan menetelmiä kotona vaihtelevasti. Vastauksista ilmeni, että vanhemmilla olisi halua maalata lapsen kanssa, mutta aikaa tälle ei ole tarpeeksi. Pari vanhemmista kertoi loruttelevansa lapsen kanssa lähes päivittäin. Pari vanhempaa taas oli tehnyt maalaustöitä lapsen kanssa; sormiväri-, liitu- ja vesiväritöitä sekä jogurtti–mustikka-maalauksia.

Kaikki haastatellut vanhemmat ovat säästäneet lasten Värikylpy-pajassa tekemät työt. Pääasiassa vanhemmat näkivät, ettei töillä ole merkitystä, vaan he painottivat tekemisen prosessin, itsensä toteuttamisen ja aistikokemusten merkitystä. Työ nähtiin kuitenkin muistona Värikylpy-pajasta, ja niihin on mukava palata tulevaisuudessa lapsen ollessa vanhempi. Eräs vanhemmista mainitsi työn kuvastavan sitä ihmeellistä kokemusta, joka syntyy oman lapsen tehdessä ensimmäistä kertaa jotain itse.

6.2.3 Lapsen kehittyminen

Värikylpypajoissa lapsi sai oppimiskokemuksia. Tämä tapahtui aistikokemusten kautta tutkimalla maailmaa. Maistelemalla, tunnustelemalla, näkemällä ja saamalla kokonaisvaltaisia elämyksiä lapsi oppii uutta. Eräs vanhemmista painotti, että jokaisella lapsella on oma erilainen keinonsa avata ja ymmärtää uusia asioita. Siksi eri aistien käyttö on merkittävää Värikylpy-pajoissa.

Lasten kokemiksi tunteiksi haastatteluissa nousivat samat tunteet kuin kyselylomakkeissa: iloa ja oivallusta mutta myös turhautumista ja jännitystä. Lasten tunnekokemusten merkitys kiteytyi vanhempien mahdollisuuteen oppia lapsesta uutta: lapsen kokiessa eri tunteita vanhemmat saivat viitteitä lapsen persoonallisuuden piirteistä. Lisäksi vanhemmat mainitsivat saaneensa itsekin tunne-elämyksiä lapsen positiivisten tunteiden myötä.

Vanhemmat kertoivat lasten oppineen joitain taitoja Värikylpy-pajoissa. Näitä olivat muun muassa parantunut sorminäppäryys ja siveltimen käyttö sekä kasvanut sietokyky sotkua ja käsien likaantumista kohtaan. Eräs vanhemmista huomasi lapsen kiinnostuksen liikkumista kohtaan kasvaneen uudessa tilassa. Joistain lapsista tuli myös uudenlaisia piirteitä esiin: lapsi oli sosiaalisempi, pelottomampi ja reippaampi kuin oli aiemmin havainnut, tai tylsistyttyään lapsi ei motivoitunut millään keinolla.

Kysyttäessä, millä tavalla vanhemmat uskovat Värikylvyssä tehtyjen asioiden vaikuttavan lapsen myöhempään kehitykseen, he nimesivät lapsen oppimat taidot. Lisäksi Värikylvyn ajateltiin vaikuttavan välillisesti vanhemman ja lapsen suhteeseen toisaalta lapsen tekemisen kautta ja toisaalta siksi, että Värikylpy haastaa vanhemman ajattelemaan, mitä lapsi on ja miten hänen kanssaan tulee toimia.

"Niin mä uskon sitä kautta että Valtteri on tehny siellä just jonkun viivan tai värin, mut mä uskon se on kuitenkin vaikuttanu meidän suhteeseen -- Mut jos sanoo että on opettanu hyväks vanhemmaks ni, se on paljon sanottu et on hyvä vanhempi, mut se et jarrun siinä että yrittää pysähtyy miettimään että hetkinen, että nää ei oo ollenkaan aikuisia. -- Tossa hyvin myönteismielisesti pohditaan sitä mitä se lapsi oikeen on, niin se vaikuttaa meidän suhteeseen, toivottavasti sitten antaa hänelle sitten paljon hyvää." (Jarno)

6.2.4 Vanhempana kehittyminen

Erään vanhemman mielestä Värikylpy-paja ei kehitä ihmistä vanhempana - toisen mukaan taas uusi tilanne antaa aina jotain uutta vanhemmuuteen. Osa koki saaneensa valmiuksia: itsevarmuutta, tapoja olla lapsen kanssa, kohtuullisuutta rajojen asettamiseen, keinoja lapsen hermostumisen käsittelyyn ja intoa virikkeiden tarjoamiseen lapsen mielenkiinnon mukaan. Eräs vanhempi painotti ymmärtäneensä turvallisen ilmapii-

rin olevan ensisijainen tekijä lapsen kanssa toimiessa, minkä jälkeen vasta tulee tarjota uusia virikkeitä. Hänen mukaansa on turha tutustuttaa lasta uuteen asiaan, mikäli lapsi ei ensin tunne oloaan turvalliseksi.

Vanhempien mielestä oli jännittävää ja mielenkiintoista nähdä eroja lasten reagointitavoissa. Tarkkailemalla lapsia ryhmässä huomasi oman lapsen erilaisuuden. Jotkut myös mainitsivat havainneensa saman lapsen kohdalla eroja eri kerroilla. Esimerkiksi lapsen innostus piirtämiseen oli joillakin kerroilla vähäistä tai lapsi ei ensimmäisillä kerroilla innostunut tekemisestä, mutta pajojen edetessä lähti mukaan toimintaan. Jotkut vanhemmista huomasivat, ettei oma lapsi halunnut syödä ruokaisia värejä, vaikka muut lapset tuntuivat maistelevan niitä koko ajan. Vanhemmat kiinnittivät huomiota myös toistensa tyyleihin reagoida. Pajan alussa ilmeni arastelua siitä, onko oma lapsi liian erilainen muihin verrattuna, mutta sen edetessä vanhemmat rentoutuivat ja arkailu väheni.

"Siinähan on vanhempien, toisia vanhempia, toisten lasten kehitystä ja reagointitapaa kohtaan tuntema pelko. Ja semmonen arastelu, on parempi ku pelko, niin se on yllättävän yleistä -- Ja silloin tietysti niinkun ku kattoon näin että nää on samanikäisiä, et toi on nuorempi, toi on selvästi innostuneempi, nauttii, mut mun oma lapseni on sisäänpäin kääntynyt, jos se valitsee, se valitsee vaan mustaa ja maalaa sillä oman naamansa. Mikä sillä on vikana? Niin tämmösiä niinkun pelkoja ja arasteluja, niitä niinkun tunnistan muissa ja itsessäni, siellä pitkin sen Värikylpy-keikan. Ne myöskin selkeesti sen kurssin myötä hälveni." (Jarno)

Vanhempien mukaan sotkua oli helpompi sietää Värikylpy-pajojen jälkeen. Heidän mukaansa oli kuitenkin hienoa, että Värikylpy-pajassa pääsi sotkemaan vapaasti kodin ulkopuoliseen tilaan. Toisaalta pajan alussa niin lapsilla kuin aikuisilla esiintyi arastelua sotkemista kohtaan, mikä kuitenkin väheni useampien pajakertojen myötä. Eräs vanhemmista kertoi pajan ansiosta antavansa lapsen sotkea enemmän soseita syödessään.

"Tietysti ni kotonaha se on aina vähä hankalampaa mut kyl me ollaa tuol ulkona kesällä sormiväreillä lutrattu ja muuta että tietysti se vaikuttaa se tila siihen minkälaista sotkemista voidaan tehdä ja mikä on sallittua ja mikä ei. -- Se on ihana et on tommone tila missä ei tarvitse sillä tavalla pelätä sitä." (Anja)

6.2.5 Värikylpy-pajojen käytännön järjestelyt

Perheet nimesivät uudelleen osallistumisen syiksi aiemman positiivisen kokemuksen Värikylvystä yleensä sekä Värikylpy-pajan ohjaajasta. Toinen aiemmin osallistuneista vanhemmista halusi nähdä, mitä Värikylpy voi tarjota lapselle, kun hän on vanhempi kuin edellisen osallistumisen aikana. Toinen heistä taas piti tärkeänä Värikylpy-pajan tarjoamia sosiaalisia kontakteja. Lisäksi lapsen saamat aistiärsykkeet ja vanhemman mielen virkistyminen olivat suurimpia syitä osallistumiseen.

”Että lähetään ulos ja nähään ihmisiä ni se on niinku vähintään yhtä suuri merkitys sillä kun että sit se itse kokemus sit siellä, tai se maalaamiskokemus.” (Maria)

Vanhemmat, jotka eivät olleet aiemmin osallistuneet Värikylpy-pajoihin, yllättyivät positiivisesti pajoissa käytettävien metodien ja materiaalien monipuolisuudesta ja laajoista käyttömahdollisuuksista. Vaihtelevat värit ja materiaalit ylläpitivät sekä vanhemman että lapsen mielenkiintoa. Osa vanhemmista koki maalaushetken keston liian lyhyeksi ja he myös toivoivat enemmän sosetta käytettäväksi pajoissa. Joissain tilanteissa materiaalia oli myös liian vähän, mutta pyytämällä sitä sai lisää. Joidenkin vanhempien mielestä maalauspaikalla paperit olivat liian ahtaasti. Koska tilaa oli vähän ja vauvat liikkuvat paljon, vanhemmat eivät tieneet, miten suhtautua lasten pyrkiessä muiden papereille.

”Semmonen ongelma siellä musta vähän tuli, ku siel oli ne paperit oli niinku kauheen tiiviisti laitettu, nii sit siinä tuntu et piti siinäkin jotenkin kieltää koko ajan Artturia ettei se menis sinne toisen, naapurin paperille. Et se oli must kauheen ahistavaa.-- Sitä ois pitäny selvittää jotenkin sit alunperinkii.” (Maria)

Positiivisena suurin osa vanhemmista näki myös osuudet, joissa ei maalattu. Tällöin loruteltiin ja tutustuttiin erilaisiin teksteihin ja pintoihin, kuten lankoihin, vaatteisiin, papereihin ja palikoihin. Vanhemmat kokivat saaneensa Värikylpy-pajoista uudenlaisia toimintatapoja arjessa käytettäväksi. Tässä yhteydessä haastatteluissa nousi esille muun muassa syötävät sosevärit, joita oli turvallista ja helppoa käsitellä myös kotona.

Osa vanhemmista ei mieltänyt lauluja ja leikkejä ennen osallistumista Värikylpyyn kuuluviksi, vaan he olivat ajatelleet pajojen painottuvan visuaaliseen tekemiseen. Lauluhetket koettiin mukaviksi yhdessäolon hetkiksi, mutta kestoltaan liian pitkiksi, sillä usein lapsi ei jaksanut keskittyä pitkään paikallaan olemiseen. Eräs vanhempi ymmärsi,

että laulujen ja lorujen avulla luodaan lapselle turvallinen olo, joka on pääasia järjestetäessä innostavaa toimintaa.

"Lähetään rakentaa sitä kontaktia ja tuttua ja turvallista ja hyvää oloa. Ja sit lähetään sieltä tuomaan jotain semmosta lisää mikä vois olla kiinnostavaa ja kivaa. Et ku on loruteltu, on sylitelty, ni lorutellaan ja sylitellään eikä sanota et tässä on pensseli, tässä on vihree, tee vihree duuni." (Jarno)

Vanhempien antama palaute ohjaajasta oli pääosin hyvää. Ohjaajaa kuvailtiin ammattitaitoiseksi, asiansa osaavaksi, tilaa antavaksi ja hyvän otteen omaavaksi. Kiitosta saivat hyvin mietityt väriyhdistelmät, mikä mahdollisti esteettisten tuotosten synnyn.

"Vuokko teki niin hyvin siinä, ku siin oli sitä semmosta ei niinku sitä että lähetään juoksemaan sataa metriä suoraan vaan oli semmosta yhdessä-oloa. Se myöskin aikuisia autto." (Jarno)

Kritiikkiä pajat saivat niiden rikkonaisuudesta: pajojen toivottiin olevan yhtenäisempiä kokonaisuuksia ja rakentuvan selkeän teeman ympärille. Ohjattua osuutta vanhemmat halusivat pidempikestoiseksi, sillä välillä pesemis- ja pukemisvaihe tuntui alkavan liian nopeasti. Joillakin lapsilla keskittyminen herpaantui helposti, minkä vuoksi vanhemmat toivoivat ohjaajan tuovan enemmän ja useammin uusia elementtejä toimintaan mukaan. He kuitenkin ymmärsivät, että ohjaaja antoi tarkoituksella tilaa lapsille.

Vanhemmat myös toivoivat ohjaajalta enemmän sanallista osallistumista toiminnan aikana: hän voisi tuoda enemmän pedagogiikkaa esille ja esimerkiksi kertoa, mihin on tekemänsä valinnat perustanut tai miten eri tavoin lapset voivat reagoida. Myös toiminnan taustasta ja lasten aistimaailmasta – siitä, miten lapsi aistii ympäristöään – toivottiin lisää tietoa.

Vastauksissa toivottiin isompia tiloja Värikylvyille sekä joko isompia papereita tai suurempia välejä papereiden välille, etteivät lapset häiritse toistensa tekemistä. Vaihtoehdoisesti vanhemmat toivoivat selkeämpää yhteistä linjaa siihen, saako lapsen päästää toisten papereille mönkimään. Joku ajatteli, että toiset vanhemmat haluavat pitää maalauksen kokonaan oman lapsen tekemänä, eikä siksi päästänyt omaa lasta liikkumaan vapaasti. Tässä kohtaa toivottiinkin pajan aluksi ohjaajan aloitteesta yhteistä keskustelua siitä, haittaako jotakuta lasten liikkuminen vapaasti oman lapsen työn päällä. Koska

lapset tykkäsivät liikkua vapaasti, vanhemmat toivoivat enemmän ryhmässä tehtäviä asioita. Pajan järjestäminen WeeGee-talossa koettiin hyväksi: vanhemmat ja lapset saivat mahdollisuuden tutustua muiden töihin käytävillä ja Espoon modernin taiteen museoon.

Vanhemmat toivoivat enemmän tarjontaa Värikylpy-pajoille, sillä kyseiset pajat täyttyivät nopeasti. Vanhemmat halusivat pajoja järjestettävän enemmän loma-aikoina – hyväksi koettiin pajan jatkuminen juhannukseen saakka. Lisäksi vanhempien toiveissa olivat yksittäiset Värikylpy-pajat, koska harrastukseen ei aina pysty sitoutumaan useiksi viikoiksi kerrallaan. Yksittäiset Värikylpy-kerrat olisivat heidän mukaansa viiden kerran kokonaisuutta joustavampi vaihtoehto. Hinta-laatusuhteeseen kaikki vanhemmat olivat tyytyväisiä. Osa piti hintaa ennen pajojen alkua korkeana, mutta koki sen jälkeenpäin kokemuksen arvoiseksi.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää vanhempien ajatuksia Värikyllyn merkityksestä itselleen ja lapselle. Tulosten perusteella voidaan todeta, että keskeinen pajojen vanhemmille tarjoama asia oli yhteiset erilaiset hetket lapsen kanssa ja niiden kautta opitut valmiudet vanhempana. Vanhempien tapa olla lastensa kanssa muuttui joiltain osin Värikylpypajojen aikana saatujen oivallusten myötä. Yhteiset hetket uudessa fyysisessä ja sosiaalisessa ympäristössä mahdollistivat tutustumisen omaan lapseen lähemmin muun muassa temperamentti- ja luonteenpiirteiden osalta. Värikylpy haastoi vanhemmat ajattelemaan tapansa olla lapsensa kanssa. Vanhemmat kertoivat oppineensa antamaan lapselle enemmän tilaa ja kohtuullistamaan asettamia rajoja. He ymmärsivät, kuinka tärkeitä eri aistien ärsytykset ovat pienelle lapselle muun muassa uusien asioiden oppimisen kannalta. Värikylpypajat myös tarjosivat keinoja lapsen hermostumisen käsittelyyn sekä menetelmiä lapsen kanssa toimimiseen arjessa. Vanhemmat kertoivat, että lapsen kokema ilo tarttui vastausten mukaan myös vanhempiin. Tällainen lapsen tunnetiloihin virittäytyminen ylläpitää lapsen ja vanhemman välistä kiintymystä (Sinkkonen 2001b: 14). Vanhempien mukaan Värikyllyn merkitys vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen tukijana oli keskeinen, mikä myötäilee Värikyllyn tavoitetta (Vrt. Hurme 2010b).

Vanhempien saamiin menetelmiin lukeutui heidän oppimansa laulut ja lorut. Niitä oli helppo käyttää keinoina lapsen ja vanhemman välisissä yhteisissä hetkissä, sillä loruttelu ei vaadi välineitä. Sen sijaan kuvataiteen menetelmiä oli vaikeampaa soveltaa kotona. Värikylvyn tavoite laulu- ja loruperinteen tukijana (Vrt. Hurme 2010b) toteutui. Myös Ruokonen (2001: 78–79) peräänkuuluttaa laulamisen tärkeyttä. Lapsi rakastaa samojen laulujen, leikkien ja lorujen toistamista ja oppii arvostamaan omaa ääntään vain, mikäli aikuinen suhtautuu omaan laulamiseensa positiivisesti. Värikylypajat lisäsivät joidenkin vanhempien laulamista ja loruttelua kotona lapsen kanssa.

Värikyly-pajoissa merkitykselliseksi nähtiin sen vaikuttavuus vanhempien asenteisiin kuvataidetta kohtaan. Tuloksista ilmeni vanhempien oivallus siitä, ettei kuvataiteellisen toiminnan tarvitse olla pelkkää suorittamista. Tämä muutti heidän omaa mahdollisesti traumatisoitunutta suhdetta kuvataiteeseen ja innosti uudella tavalla osallistumaan kuvataiteelliseen toimintaan vastaisuudessaakin. Aikuisen rooli on tarjota lapselle mahdollisuuksia saada taiteellisia kokemuksia ja toteuttaa itseään luovasti ja eläytyen (Rusanen – Torkki 2001b: 98). Vanhemman avoimemmaksi muodostunut ajattelutapa vaikuttaa välillisesti myös hänen lapselleen suomiin kokemuksiin, sillä pienen lapsen kohdalla juuri vanhempi tarjoaa mahdollisuudet kuvataiteelliseen toimintaan.

Vanhemmat ajattelivat Värikylvyn merkityksen lapselle liittyvän omakohtaisen suhteen luomiseen kuvataiteeseen ja kauneuteen. Vanhemmat kertoivat, että näissä pajoissa hyvää oli taiteen perusopetuksen puuttuminen, jota jotkut toiset ohjaajat Värikylytoiminnassa painottivat. Vanhemmat pitivätkin keskeisenä sitä, että lapset saivat toimia pajoissa vapaasti omilla ehdoillaan, luovasti materiaaleja käyttäen ilman aikuisen liiallista rajoitusta. Vanhemmat toivat ilmi, että saadun maalauskokemuksen merkitys on ensisijainen muodostuneen tuotoksen rinnalla. Kuvataidekasvatuksessa luovuus kehityykin parhaiten tukemalla kiireetöntä ja mielikuvituksellista prosessia ja asenteita. Lapsen kuvallisen prosessin tulisi muistuttaa enemmän leikkiä kuin suurta taidetta. (Vrt. Rusanen 2009: 49.) Vanhempien mukaan lasten saamat ilon tunteet liitettyinä kuvalliseen toimintaan edistävät positiivisen asenteen syntymistä kuvataidetta kohtaan. Tämä todennäköisesti vaikuttaa lapsen myöhempisiin valintoihin taiteen saralla, sillä lapsena saadut kokemukset ohjaavat myöhemmin tiedostamattomasti ihmisen toimintaa (Vrt. Stakes 2005: 24; Siren-Tiusanen 2001: 17).

Vanhemmat pitivät merkityksellisinä lasten saamia aistikokemuksia, jotka tuottivat ilon ja ihmetyksen tunteita. Pienelle lapselle on vielä moni asia aivan uutta ja ihmeellistä, ja Värikylpy-pajoissa monipuolisten uusien kokemusten saaminen vanhempien mielestä olikin keskeistä. Eräs vanhemmista kertoi huomanneensa lapsensa tajunneen ensimmäisen kerran värien lumon pajojen aikana. Värikylpy-pajaan mennään hakemaan esteettisiä kokemuksia ja elämyksiä. Rusasen (2009: 48) mukaan esteettinen kokemus rakentuu välittömälle aistimiselle, joka pohjautuu erilaisiin materiaaleihin ja ilmiöihin tutustumiseen. Esimerkiksi värit, ääni ja kuinka sanomalehden silput leijailevat alas auringonsäteiden lomassa maahan on kokonaisvaltainen ja moniaistinen elämys.

Vanhemmat pitivät Värikylpy-pajojen merkitystä lapsen sosiaalisen ja motorisen kehityksen tukijana tärkeäksi. Lapset saivat kokemuksen ryhmässä olemisesta, joka harjoitti heidän sosiaalisia taitojaan. Taiteellisen ilmaisemisen vaikutusta lapsen kehittymiseen yksilönä ja ryhmän jäsenenä korostetaan myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005: 24). Joillekin pajan nuorimmille lapsille kehittyi ihannoiva suhde johonkuhun saman pajan vanhempaan ja taitavampaan lapseen. Vanhemmat lapset, jotka jo konttasivat tai kävelivät, uskalsivat ottaa kontaktia muihin ihmisiin ja näin hakivat etäisyyttä vanhempaan. Motoristen harjoitteiden osalta lapset oppivat erilaisia taitoja kuten liidun pitäminen ja pinsettiote. Tämä täsmää myös Hurmeen (2010b) asettaman tavoitteen kanssa.

Vanhempien solmimat uudet kaverisuhteet jäivät Värikylvyssä olemattomiksi. Värikylvyn tavoite (Vrt. Hurme 2010b) sosiaalisten verkostojen solmimispaikkana ei toteutunut näissä pajoissa. Värikylpy-pajat tarjosivat kuitenkin useille ennestään tutuille vanhempi-lapsi-pareille kohtaamispaikan yhteisen tekemisen merkeissä.

8 Pohdinta

Haimme työllämme vastauksia siihen, millaiseksi vanhemmat kokivat pajojen merkityksen itselleen ja lapselleen. Opinnäytetyömme tavoitteena oli myös selvittää Espoon kuvataidekoulun Värikylpy-pajoihin osallistuneiden vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia pajojen toiminnasta ohjaajan avuksi kehittämistyöhön. Prosessin loppuvaiheessa olemme kyseenalaistaneet teemoittelun analyysimenetelmänä omassa työssämme ja pohtineet, olisiko sisällönanalyysillä saanut tulokset johdonmukaisemmin esille. Kysely-

lomakkeeseen ja teemahaastattelurunkoon olisimme tehneet muutamia muutoksia. Kyselylomake oli hiukan liian pitkä, sillä vanhemmat eivät jaksaneet vastata kaikkiin kysymyksiin. Lisäksi teemahaastattelurunkoa olisimme selventäneet: poistaneet samankaltaisia kysymyksiä ja muuttaneet joitain kysymyksiä paremmin ymmärrettäviksi. Tekemämme väärät valinnat saivat meidät ymmärtämään huolellisen suunnittelun tärkeyden vastaisuudessa.

Opinnäytetyömme aihe oli ajankohtainen, kiinnostava ja meille uusi. Tavoitteemme oli lisätä omaa tietämystämme aiheesta sekä saada ideoita omassa ammatissamme toimimiseen. Huomasimme, että tietämättömyys aiheesta oli melko yleistä, sillä meiltä usein kysyttiin, mistä menetelmässä on kyse. Tavoitteeseen tietämyksen lisääntymisestä pääsimme ainakin omalta sekä lähipiirimme osalta. Toivomme, että opinnäytetyömme tavoittaa myös muut aiheesta ennestään tietämättömät lukijat. Saimme osallistua prosessimme aikana useisiin Värikylypajoihin. Seurasimme sekä ohjaajan että vanhempien ja lasten toimintaa, ja saimme siitä paljon. Vaikka emme voikaan toimia Värikylypajaohjaajina, voimme soveltaa uusia menetelmiä ja käyttää niitä omassa työssämme lasten parissa. Seuratessamme toimintaa ymmärsimme itsekin entistä paremmin, miten vähällä pienelle lapselle voi tarjota monipuolisia virikkeitä. Olennaista on, että kasvattaja hyödyntää mielikuvitusta toiminnassaan.

Värikylypaja on hyvä tilaisuus havainnoida lastansa uudessa ja erilaisessa kontekstissa, poissa kodin ja arjen rutiineista, etenkin jos ei aiemmin ole harrastanut lapsen kanssa mitään kodin ulkopuolella. Tällöin on helpompi huomata uusia piirteitä lapsessaan ja tutustua tähän paremmin uudessa ympäristössä. Vanhemman mahdollisuus havainnoida ja verrata omaa lasta muihin voi parhaassa tapauksessa lisätä ylpeyttä, iloa ja tyytyväisyyttä omasta lapsesta ja lisätä kiintymystä heidän välillään. Kun vanhempi tuntee paremmin lapsensa piirteitä ja temperamenttia, hän pystyy hahmottamaan lapsen tarpeita laajemmin ja näin toimimaan johdonmukaisemmin luottaen tekemiinsä valintoihin. Tämä antaa vanhemman hyvän olon myötä positiivisia elementtejä vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Värikyly voi tarjota uudenlaista sisältöä myös isovanhempien ja lapsen väliseen suhteeseen. Toisaalta, jos Värikylypajoissa syntyy huoli lapsen huonommuudesta tai kehittymättömyydestä muihin lapsiin verrattuna, saattaa vanhemman tai isovanhemman huolestuneisuus häiritä vuorovaikutusta lapsen kanssa. Tällöin huomio saattaa kiinnittyä enemmän siihen, mitä ohjaaja

mahtaa ajatella lapsen kiinnostumattomuudesta, kun se voisi kiinnittyä enemmän lapsen rohkaisuun ja tukemiseen työskentelyssä. Ainakin yksi vanhempi kertoi tällaisesta huolestaan kyselylomakkeessa. Tällöin ohjaajan olisi tärkeää sanallisesti lievittää vanhemman huolta ja kertoa, että jokainen lapsi kehittyy omassa tahdissa ja kiinnostuu eri asioista.

Värikylypajajat hyödyntävät mainiosti lapsen luontaista tapaa käyttää kaikkia aistejaan maailmaa tutkiessaan. Usein tunto-, maku-, näkö- ja ehkä hajuaistikin saivat hyvin stimulointia, mutta kuuloaistin ärsykkeet jäivät vähemmälle ainakin pajoissa, joihin me tutustuimme. Usein pajojen äänimaailma koostui lähinnä vanhempien keskinäisestä keskustelusta tai vanhemman kommunikoinnista lapsen kanssa, mikä ei tietenkään ole huono asia. Moniaistista kokemista voisi tulevissa pajoissa tehostaa esimerkiksi käyttämällä rauhallista taustamusiikkia, meren kohinaa tai muita luonnonääniä kunkin kerran teemaan sopivasti: tämä loisi tunnelmaa ja lisäisi lapsille entistä enemmän ihmettyksen tunteita eri aistikokemuksien nivoutuessa yhteen. Rauhallinen taustamusiikki voisi saada myös ennestään tuttuja vanhempia keskittymään enemmän lapsen kanssa ihmettelyyn arkisista asioista keskustelun sijaan. Tuntoaistimusten monipuolistamiseksi ohjaaja sen sijaan voisi painottaa enemmän sitä, että lapset voivat olla pajassa pelkkä vaippa päällään. Näin eri tuntuiset materiaalit tuntuisivat joka puolella kehoa. Tässäkin yhteydessä ohjaajan sanallinen perustelu voisi olla eduksi. Vanhemmat eivät välttämättä ymmärrä muuten eroa vaatteiden päällä olon ja vaatteettomuuden välillä.

Osa vanhemmista oli sitä mieltä, ettei osallistu Värikylypajaan uudestaan. Syitä tähän pohdimme, sillä useimmat olivat erittäin tyytyväisiä Värikylypajoissa saatuihin kokemuksiin. Perheiden mielestä sitoutuminen pidempiin ajanjaksoihin tuntui hankalalta. Eräs vanhemmista ehdotti yksittäisten pajakertojen järjestämistä ratkaisuksi. Toisaalta tämä voisi toimia, ja mahdollistaisi useampien vanhempi-lapsiparien osallistumisen Värikylypyyn. Kuitenkin ensimmäisellä kerralla aika kului totutelleessa tilaan, ihmisiin ja pajan etenemiseen, joten mukava ja rento yhdessäolo toteutui vasta vähitellen metodin ollessa jo tuttu. Yksittäisen pajakerran keston tulisi olla pidempi, jotta se palvelisi tarkoitustaan ja tavoitteisiin päästäisiin.

Vanhemmat epäröivät, voiko lapsen päästää vapaasti liikkumaan toisten papereille. Ohjaaja kertoi ensimmäisen pajan alussa, että liikkuminen vapaasti on sallittua, mutta tämä ei saanut kaikkia vanhempia vakuuttuneiksi asiasta. Tulevissa pajoissa lasten

liikkumisasiaa voisi käsitellä enemmän yhdessä vanhempien kanssa ja esimerkiksi kysyä suoraan, haluaako joku vanhemmista pitää työn ainoastaan oman lapsen tekemänä. Tutkimissamme pajoissa viimeisellä tapaamiskerralla lapset tekivät yhden ison yhteisen työn. Haastatteluissa ilmeni, että lapset eivät tällöin enää halunneet liikkua yhteisellä paperilla vapaasti, koska vanhemmat olivat kehottaneet pajojen ajan lasta pysymään omalla paperilla. Yhteinen iso paperi voisi siis toimia paremmin ensimmäisellä kerralla, jolloin lapset myös pääsisivät tutustumaan toisiinsa vapaasti liikkueissaan.

Vauvojen värikylpy -pajojen järjestäjillä on tärkeä tehtävä lastenkulttuurin ylläpitäjänä ja tarjoajana. Kuvataide - kuten taide yleensäkin - on ihmiselle tärkeä voimavara, ja sen merkitys ihmisen hyvinvoinnin lähteenä olisi ymmärrettävä yleisesti paremmin. Taito- ja taideaineiden vähentäminen perusopetuksesta uhkaa etäännyttää lapset taiteen tarjoamista mielekkäistä kokemuksista sekä keinosta itsensä ilmaisemiseen ja tunteiden käsittelyyn. Myöskään päiväkodeissa ei usein ole aikaa säännöllisen ja suunnitellun kuvataidekasvatuksen järjestämiselle, jolloin yksittäisten lastenkulttuurin järjestäjien rooli korostuu. Jokainen vanhempi, jonka mielikuvat taidekasvatuksesta muuttuivat positiivisemmiksi Värikylpy-pajojen ansiosta, voi osaltaan vahvistaa kasvattamaansa sukupolven mieltymystä taiteisiin.

Lähteet

- Aaltonen, Marjo – Ojanen, Tuija – Sivén, Tuula – Vihunen, Riitta – Vilén, Marika 2003. Lapsen aika. Porvoo: WSOY.
- Alijoki, Eila 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tutkiminen. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Dunderfelt, Tony 2006. Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOY.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Espoon kuvataidekoulu 2010. Verkkodokumentti.
<<http://www.espoonkuvataidekoulu.fi/>>. Luettu 31.8.2010.
- Espoon kuvataidekoulu: Opetussuunnitelma 2006. Verkkodokumentti.
<<http://espoonkuvataidekoulu.fi/files/Opetussuunnitelma.pdf>>. Luettu 30.12.2010.
- Hakkola, Kirsti – Laitinen, Sirkka – Ovaska-Airasmaa, Mirja 1991. Lasten taidekasvatus. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hellström, Martti 2006. Onko peruskoulusta taidekasvattajaksi? Teoksessa Tarkkonen, Tuula - Sassi, Pirkko (toim.): Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: CULTURA OY.
- Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus University Press.
- Hurme, Vuokko 2010a. Hyvä tietää Vauvojen värikylpy -maalaustyöpajasta. Infolappu vanhemmille. Espoo.
- Hurme, Vuokko 2010b. Kirjallinen tiedonanto. Espoo.
- Kalliala, Marjatta 2001. Esipuhe. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.): Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura.
- Karppinen – Seija 2001. Kädentaidot – väline itsen ja ympäristön hahmottamiseen. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri: Taiteen ja leikin lumous. 4–8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Tampere: Finn Lectura.
- Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri 2001: Taiteen ja leikin lumous. 4–8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Tampere: Finn Lectura.
- Katajamäki, Matilda – Gyldén, Outi 2009. Suomalainen vauvakirja. Keuruu: Otava.

- Kuosmanen, Sinikka 2009. Vauva-ajattelua. Teoksessa Kuosmanen, Sinikka (toim.): Vauvan ääntä etsimässä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Liikanen, Hanna-Liisa 2009. Yhteinen polku. Taiteesta, taidosta ja kulttuurista hyvä pohja elämälle. Teoksessa Aro, Annamajja – Hartikainen, Mikko – Hollo, Marja – Järnefelt, Heljä – Kauppinen, Eija – Ketonen, Hanna – Manninen, Marjaana – Pietilä, Matti – Sinko, Pirjo (toim.): Taide ja taito - Kiinni elämässä! TaiTai Taide- ja taitokasvatus. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima.
- Moilanen, Anu-Maarit 2010. Kiisselistä kuvaksi. Vauvojen värikylpy -työskentelyn mahdollisuuksia. Taiteen maisterin tutkinnon opinnäytetyö. Aalto-yliopisto. Taide-teollinen korkeakoulu. Taiteen osasto.
- Mäkijärvi, Leena 2008. Aikuisen vastuu. Miten kasvatan tämän ajan lasta?. Asikkala: Kirjatalo.
- Pentikäinen, Leena 2006. Kuvataidekasvatuksen poluilla. Teoksessa Tarkkonen, Tuula - Sassi, Pirkko (toim.): Lapsi ja taide. Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: CULTURA OY.
- Porin lastenkulttuurikeskus 2009. Satakunnan lastenkulttuuriverkosto. Verkkodokumentti. <<http://www.varikylpy.fi/index.php>>. Luettu 5.5.2010.
- Porin lastenkulttuurikeskus n.d. Vauvojen värikylpy™ -info. Satakunnan lastenkulttuuriverkosto. Verkkodokumentti. <http://www.varikylpy.fi/tyopajat/varikylpy_info.pdf>. Luettu 18.1.2011.
- Pulkkinen, Lea 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.
- Purhonen, Maija 2003. Varhainen vuorovaikutus - kehityksen kehto. Teoksessa Valkonen-Korhonen, Minna – Lehtonen, Kaarina – Tuovinen, Timo (toim.): Mielen-terveys uusiutuvana voimavarana. Helsinki: Helsinki University Press.
- Ruokonen, Inkeri 2001. Musiikki lapsen minuuden vahvistajana ja maailman rakentajana. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.): Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura.
- Ruoppila, Isto – Hujala, Eeva – Karila, Kirsti – Kinos, Jarmo – Niiranen, Pirkko – Ojala, Mikko 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Rusanen, Sinikka – Torkki, Kaisa 2001a. Minusta jää jälki. Teoksessa Karppinen, Seija - Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri (toim.): Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura.
- Rusanen, Sinikka – Torkki, Kaisa 2001b. Mistä on lapsen kuvat tehty. Teoksessa Karppinen, Seija – Puurula, Arja – Ruokonen, Inkeri. Taiteen ja leikin lumous. 4–8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Tampere: Finn Lectura.

- Rusanen, Sinikka 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Ruokonen, Inkeri – Rusanen, Sinikka – Välimäki, Anna-Leena (toim.). Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Yliopistopaino.
- Setälä, Päivi 2004. Vauvojen värikylpy. Tyyris Tyllerö 3/2004.
<<http://www.varikylpy.fi/arkisto/tiedostot/cc1a778a870c1786fe1626f969fe79a81243396537.pdf>>. Luettu 30.12.2010.
- Siltala, Pirkko 2003. Varhainen vuorovaikutus kokemuksen ja tutkimuksen valossa. Teoksessa Niemelä, Pirkko – Siltala, Pirkko – Tamminen, Tuula (toim.). Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2001a. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, Jari 2001b. Vauvasta leikki-ikäiseksi - lapsen kehitys kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana. Teoksessa Karppinen, Seija - Puurula, Arja - Ruokonen, Inkeri (toim.). Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Tampere: Finn Lectura.
- Siren-Tiusanen, Helena 2001. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Helenius, Aili – Karila, Kirsti – Munter, Hilikka – Mäntynen, Pirkko – Siren-Tiusanen, Helena. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.
- Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tamminen, Tuula 2004. Olipa kerran lapsuus. Juva: WSOY.
- Tarkkonen, Tuula – Sassi, Pirkko (toim.) 2006. Lapsi ja taide: Puheenvuoroja taidekasvatuksesta. Helsinki: CULTURA OY.
- Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Unicef 1989. YK:n lasten oikeuksien sopimus. Verkkodokumentti.
<http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf>. Luettu 1.1.2011.
- Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Tammi.

MITÄ MIELTÄ OLET VÄRIKYLPPYPAJOISTA?

Jos tilaa vastaukselle ei ole riittävästi, voit jatkaa lomakkeen lopussa olevaan vapaaseen tilaan.

Perustiedot:

1. Olen isä äiti muu sukulainen
2. Minkä ikäinen lapsi sinulla on mukana värikylypajoissa? _____
3. Mistä sait tietää värikylypajoista?

4. Oletko käynyt aiemmin värikylypajassa? Kuinka monta kertaa?

Värikyly:

1. Mikä sai sinut ja lapsesi valitsemaan värikylypajan?
2. Mikä värikylypajoissa on mielestäsi tärkeää?
3. Mitä värikylypaja antaa sinulle?
 - a) Mitä olet oppinut värikylyissä?

b) Millaisia uudenlaisia oivalluksia olet saanut värikylpypajojen aikana?

c) Oliko värikylpypajassa jotain mikä yllätti? Mitä?

d) Millaisia tunteita värikylpypajat ovat herättäneet sinussa?

e) Ovatko värikylpypajat mahdollisesti muuttaneet tapaasi olla lapsesi kanssa? Jos ovat, niin miten?

f) Tunsitko ennen värikylvyn alkua muita samaan pajaan osallistuvia vanhempia?

g) Saitko uusia kontakteja värikylpypajoista? Aiotko jatkaa yhteydenpitoa värikylpyjen loppumisen jälkeen?

h) Aiotko tulevaisuudessa käyttää värikylpypajassa oppimiasi toimintatapoja lapsesi kanssa? Jos aiot, mitä toimintatapoja?

4. Mitä värikylpypaja antaa lapsellesi?

a) Mitä uskot lapsesi oppineen värikylvyissä?

b) Millaista kehitystä olet huomannut lapsessasi värikylpypajojen edetessä?

c) Onko lapsesi persoonasta tullut uusia piirteitä esille värikylpyjen myötä?

d) Millaisia tunteita olet huomannut lapsesi kokevan värikylpypajojen aikana?

5. Oletko käynyt muiden ohjaajien värikylvyissä?

a) Jos olet, mikä sai sinut osallistumaan uudestaan?

b) Jos pajoissa toimi eri ohjaaja, miten ne erosivat tämän ohjaajan värikylvyistä?

6. Onko värikylpypajassa mielestäsi jotain parannettavaa tai täydennettävää? Jos on, niin mitä?

7. Haluatko sanoa muuta?

Kiitämme ajastanne ja vastauksistanne!

TEEMAHAASTATTELUKYSYMYKSET

Värikylpy

1. Lapsen ikä?
2. Oletko käynyt aiemmin värikylpypajassa?
3. Miksi tulit uudestaan?
4. Millaisia ennakkokäsityksiä sinulla oli värikylpypajasta? Oliko jotain mikä yllätti?
5. Mikä värikylpypajassa oli mielestäsi tärkeää?
6. Mikä värikylpypajassa oli huonoa?
7. Mikä värikylpypajassa oli hyvää?
8. Mikä oli suurin syy, miksi tulitte värikylpyyn?
9. Mitä mieltä olit tiloista ja materiaaleista?
10. Miten värikylpypajan hinta ja laatu mielestäsi kohtasivat?
11. Miten ohjaaja onnistui? Oliko värikylpypajassa ohjausta ja vapautta sopivassa suhteessa?

Kuvataidekasvatus

1. Mitä värikylpypaja tarjosi sinulle ja lapsellesi kuvataiteen saralla?
2. Käytätkö värikylpypajassa oppimiasi menetelmiä kotona? Mitä?
3. Mitä värikylpypaja voi opettaa kuvataiteesta lapselle?
4. Mitä värikylpypaja voi opettaa kuvataiteesta vanhemmalle?
5. Mikä merkitys on valmiilla tuotoksella?

Vuorovaikutus

1. Kuvaile sinun ja lapsesi suhdetta värikylpypajan aikana?
2. Kuvaile sinun ja lapsesi suhdetta värikylpypajan muihin vanhempiin ja lapsiin?
3. Miten kuvailisit ryhmän yhteishenkeä?
4. Loitko uusia kontakteja värikylpypajasta? Onko yhteydenpito jatkunut värikylpypajan jälkeen?
5. Vastauksissa ilmeni, että monen mielestä pajassa on tärkeää edetä lasten ehdoilla. Mitä mieltä olet tästä asiasta? Miksi se on tärkeää?
6. Miten oma lapsesi suhtautui muihin lapsiin värikylpypajassa? Mitä ajatuksia se herätti? Mikä merkitys oli sillä, että lapsi tapasi muita lapsia?

Kehitys

1. Lapsi

- Millaisia tunteita lapsesi koki värikylpypajassa? Miksi on tärkeää, että lapsi sai erilaisia tunnekokemuksia?
- Mitä konkreettisia aistikokemuksia lapsesi sai värikylpypajoissa? Mikä merkitys niillä mielestäsi on lapselle?
- Harjaantuiko mielestäsi lapsen taidot värikylpypajan aikana? Jos, niin miten? Entä tuliko esille uusia luonteenpiirteitä?
- Uskotko värikylvyssä tehtyjen asioiden vaikuttavan lapsen myöhempään kehitykseen? Jos, niin miten?

2. Vanhempi

- Koetko saaneesi uusia valmiuksia vanhempana? Jos, niin millaisia?
- Oletko oppinut tarjoamaan lapsellesi uusia virikkeitä? Miten ajattelet niiden tukevan lapsesi kasvua ja kehitystä?
- Millaisia ajatuksia herätti se, että värikylpypajassa lapset reagoivat eri tavoin samoissa tilanteissa?
- Miten värikylpypaja on mahdollisesti vaikuttanut ajatuksiisi siisteyskasvatuksesta?